

WIEN 62
BESTELLT
11.6.95
8-9 V

ԱՆՏԻՍԵՍԻՏԵՏ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԽԸ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 8, 1895

ԹԻԻ 23

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ
Զօրեղ փաստ Մը	177
«Որ երկինքը Պաշտօն է Զեղի»	177
Շահեկան Պաշտօն Մը	178
Ի՞նչ Ընելու է Որ Հովիւ Մը Զհետանայ Իր Ժողովրդէն	178
Ծոցոյ Յորձանքին Եւ Ուրիշ Նմանօրինակ Ովկիանեան Հոսանքներուն Պատճառը	179
Անձին Տէր Ըլալ	180
Ամենէն Մեծ Օձը	180
Մանկանց Զղտձգութիւն	180
Թղթակցութիւնը	—
Աղօթածողովոյ Կերպեր	181
Նամակ Մարդուանէ	181
Հին Յիշատակներ	182
Յարգինի, Ուրուանի Եւ Շրջակայից Աւաքեղան Գործը	182
Ազդ	182
Հանգէս Քաղաքական	183
Դրամական	184

ԱՌԵՍԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատա-
րակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար
կանխիկ 1 1/2 մեծիսիլի, վեցամսեայն՝ 3/4
մեծիսիլի: Թղթատարի ծախքը խմբագրու-
թեան վրայ է: Մէկ քերքի գինն է 30 փարա:
Խմբագրութեան, բաժանորդագրութեան
եւ քղթատարութեան պատկանեալ ամէն
գրութիւնք պարտին ուղղութիւլ առ. Մր. Հ.
Ս. Պարմըմ, Ամերիկաց խան, Կ. Սուլիս:

Ամերիկայի Միացեալ Քաղաքացիական Կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՒՆԵՐ

Հ. Ս. ՊԱՐՄԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽԱՐԱԳԻՐ

ԶՅՈՒՂ ՓԱՍՏ ՄԸ

Անդդիացի նշանաւոր անձ մը, որ
անհաւատ էր, անդամ մը Ֆիճի կղզի-
ները գնաց: «Դուն մեծ ցեղապետ մը
ես», ըսաւ մարդու մը, «և ցաւալի է
որ մտիկ կ'ընես այն միսիոնարներուն:
Հիմա մէկը հաւատար Սատուածաշունչ
կոչուած այն գիրքին զոր քեզի քարո-
զել կ'աշխատին, և որմէ յիմարաբար
խաբուած ես անոնց ձեռամբ: Ոչ ալ
Յիսուս Քրիստոսի պատմութեան հա-
ւատացող կայ: Հիմա ամէնքս աւելի
առաջ դացած ենք»: Յեղապետին աշ-
քերը կը փայլէին երբ պատասխանէր,
«Կը տեսնե՞ք սա մեծ քարը: Անոր վրայ
կը ճղմէինք գլուխները մեր զոհերուն
մինչև որ մեռնէին բոլորովին: Կը տեսնե՞ք
անդիւի փուռը: Անոր մէջ կը խորովե-
նը մարդկային մարմինները մեր մեծ
խնջոքներուն համար: Արդ, եթէ բա-
րի միսիոնարները և այն պատուական

դերքը չըլլային, եթէ չըլլար Յիսուս
Քրիստոսի մեծ սէրը որ զմեզ հանեց
մեր վայրենութեան վիճակէն և փոխեց
Սատուոյ որդիներու, դուն այս տեղէն
երբեք պիտի չկրնայիր մեկնիլ: Դուն
պատճառ ունիս Սատուոյ փառք տա-
լու որ Աւետարանն եկաւ մեզի, վասն
զի, եթէ եկած չըլլար, դուն պիտի
սպաննուէիր և խորովուէիր այն փու-
ռին մէջ, և անմիջապէս խնջոք պիտի
ընէինք մենք քու մարմինովդ:»

«ՈՐ ԵՐԿԻՆՔԸ ՊԱՀՈՒԱԾ Է ՁԵՋԻ»

Պատանի մը, որ թատրոնի դռնապա-
նութիւն կ'ընէր և բաց ի հատակոտոր
ճանթութիւններէն զորս իր պաշտօնին
բերմամբ քաղած էր այլ և այլ տեղեր՝
ուրիշ դատարարութիւններու առած չէր,
օր մը չարաչար միատուեցաւ թատերա-
կան ներկայացման տաւն պատահած
մեծ խուճապի մը միջոցին: Հիւանդա-
նոց մը տարուեցաւ վերջին դարման-
ներն ընդունելու համար, և հոն առա-
ջին անգամ լսեց հիւանդանոցի մատ-
րան երէցին բերնէն Յիսուսի և անոր
սիրոյն հին, հին պատմութիւնը:

Պատմութիւնը, թէ և ինքնին պարզ,
դժուարին եղաւ անոր ըմբռնել: Տղան
իր մեղաց շատութիւնը զգալով խորա-
պէս խռովեցաւ, և բնաւ չէր միտար-
ուեր բոլոր այն խօսքերով զորս երէցը
կը խօսէր Յիսուսի վերաբար սիրոյն
պատուականութեանը վրայով: չէր կրը-
նար հաւատալ թէ իրեն համար տեղ
կրնայ կենտլ երկնից դեղդեղիկ քաղա-
քին մէջ: Կը խորհէր թէ հոն միայն բա-
րինքը և սրբութիւնները տեղ կրնան ու-
նենալ, բայց ոչ այնպիսի տղայ մը որուն
ամբողջ կենանքն անցած է տգիտութեան
և մեղքի մէջ: Երէցը, որ ի զուր ջանա-
ցած էր համոզել զնա չխորհիլ այլ ևս
իր մեղքերուն ճանրութեան վրայ այլ
Քրիստոսի ապաւինիլ, տեսնելով թէ
մօտեցած է անոր մահը, ձեռքն առաւ
Սատուածաշունչը և սկսաւ անոր ծանր
ծանր կարգալ այլ և այլ համարներ:
Բայց յուսահատութեան այն երևոյթը
անփոփոխ կը մնար բարձրուն մէջ թաղ-

ուած տոգոյն և անշարժ դէմքին վրայ:
Երէցը դերքը գոցելէն անմիջապէս առաջ
կարդաց սա մասը. «Օրհնեալ է Աստ-
ուած ու մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի
Հայրը, որ իր առատ ողորմութեանը
համեմատ մեզ նորէն ծնաւ կենդանի
յոյսի համար՝ Յիսուս Քրիստոսի մե-
ռեղներէն յարութիւն առնելովը, անեղծ
ու անարատ և անթաւաթ ժառանգու-
թեանը համար՝ որ երկինքը պահուած
է ձեզի:»

Տղան անշարժ մտիկ ըրաւ մինչև սա
վերջին բառերը, «որ երկինքը պահ-
ուած է ձեզի», և ահա իսկոյն պայ-
ծառացաւ իր դէմքը: Իր արմուկին
կեթներով և գլուխը վերցնելով կրկնեց,
«Որ երկինքը պահուած է ձեզի:» Բոպէ
մը կենտլէ ետեւ ըսաւ, «Գիտե՞մ, ի՞նչ
կը նշանակէ այդ: Աստուած տե՞ղ մը
պատրաստած է ինծի երկինքը:» «Այո,
տղաս», պատասխանեց երէցը. «շա-
քնակարաններ կան վերը մեր Հօրը
տունը, և ինք ըսած է թէ, եթէ այդ-
պէս չըլլար, պիտի ըսէր մեզի: Եթէ
սիրտդ Յիսուսի տուած ես, քեզի պահ-
ուած ժառանգութիւն մը կայ երկինքը:»
«Եւ մէկը չկրնար զայն յափշտակել
ինծմէ: Ես թատրոնին մէջ շատ ծախած
եմ՝ պահուած ավտոմեքներ որոնք, դի-
տեմ թէ, միշտ կը պահուին յատկա-
պէս մինչև որ զանոնք գնողները դան:
Յիսուս տեղ մը պատրաստած է ինծի
համար, տեղ մը՝ զոր իր արխնովը
գնած է հարիւրաւոր տարիներ առաջ:
Հիմա կը հասկնամ: Այո, այո, հիմա
կը հասկնամ: Պիտի պահէ զայն մինչև
որ ես հոն երթամ:» Այնուհետեւ խա-
ղաղութեամբ ննջեց վստահ թէ իր մեղ-
քերուն ներում չնորհուած է և թէ
երկինքը տեղ մը պահուած է իրեն հա-
մար: Վերջին բառերը զորս արտասա-
նեց մինչ կը դիմէր մահուան շուրջ ձորը՝
եղան, «Որ երկինքը պահուած է ձեզի:»

Քեզի և ինծի պահուած ժառանգու-
թիւն մը կայ երկինքը: Եթէ լայնա-
ծաւալ Ովկիանոսէն անդին ահագին
հարստութիւն մը պահուած ըլլար ձեզի,
և ձեր ձեռքն ունենայիք վեհապետա-

կան կնքով վաւերացեալ պաշտօնագրեր որ կը հաստատեն ձեր օրինաւոր ժառանգն ըլլալը, կը վարանէիք կը մնայի՞ք թէ անմիջապէս ճամբայ կ'ելլէիք երթալու և ձեր ժառանգութեան տիրաւորաւ համար: Հեռաւոր ցամաքն հասնելու և ձեր տեղը ուրիշէ մը առնուած տեսնելու վախ չէիք ունենար: Ձերը կ'ըլլար ժառանգութիւնը, և մէկը չէր կրնար յափշտակել զայն որ օրէնքով ձեզի պահուած է: Նմանապէս տարաւորութեան չէք երբեք թէ երկնից մէջ ձեր տեղը ձեզի համար պահուած պիտի գտնէք երբ, շատ նեղութեան անցնելէ ետեւ, վերջապէս հոն հասնիք: Մէյմը մտածենք, Երկնաւոր Թաղաւորն ինչ ժառանգութիւն կտակած է ձեզի և ինծի: Մնամհական անեղծ և անթաւամ ժառանգութիւն մը: Կը պատրաստուի՞նք մենք այն բաներուն համար զորս նա պատրաստած է մեզի համար: Պատրաստուած ենք անոր դաւաճան համար: Ձանք կ'ընենք որ մեզի առատօրէն շնորհուի մեր վերին տունը մտնելը, թէ ոչ մենք ալ այն մարդերու կարգէն ենք որ դո՛հ կ'ըլլան հազիւ հազ վերկուելով:

ՇԱՀԵԿԱՆ ՊԱՇՏՈՆ ՄԸ

Կը պատմուի թէ երկար ատենէ ի վեր ճափոնցի գերդաստան մը տասանորդի դանձանակ կը պահէ: Ընտանիքին մէկ անդամն ըսաւ, «Եթէ հարիւր դանականոց հազուստ մը պիտի գնեմ, ութսուն դանականոց կը գնեմ. եթէ հինգ ոսկինոց խնջոյք մը պիտի տամ, չորս ոսկինոց կու տամ, եւ հարիւր ոսկինոց տան տեղ ութսուն ոսկինոց կը շինեմ եւ խնայուած գումարը դանձանակը կը ձգեմ: Տարւոյն վերջը կը ժողովուինք, կը բանանք դանձանակները, եւ պարունակութիւնն աղքատներու կը բաժնենք: Այս մեր սովորութիւնը քիչ մը զրկանքի պատճառ է մեզի, բայց միշտ յաջողակ եւ երջանիկ ենք:» Այս գերդաստանին անդամներն այս սովորութիւնը կ'անուանեն «անձնադաստիարակութեան մեծ եւ պայծառ շատուածին նուիրուած պաշտօն»:

ԻՆՉ ԸՆՆԵԼՈՒ Է ՈՐ ՀՈՎԻԻ ՄԸ ՉՀԵՌԱՆԱՅ ԻՐ ԺՈՂՈՎՐԴԷՆ

[Խմբագրական]

Եկեղեցի մը կրնայ կենալ առանց հովուի: Մեծ Հովիւը կը հսկէ իր հօտին ամէն մէկ ձիւղին վրայ, եւ, եթէ իր ոչխարներէն մէկն անգամ մոլորի, կը փնտռէ զայն որպէս զի իր ուսերուն վրայ գնէ եւ ապահով փարախը վերադարձնէ: Աստուծոյ Խօսքին մէջ հողեւոր կերակուր կայ ամենուն համար. կայ Շնորհաց տիկոյր որուն կրնայ զալ ամէն մէկ քրիստոնեայ, կայ նաեւ նախախնամական առաջնորդութիւնը որով Աստուած կ'ուզէ ամէն մէկս տանիլ հոգեւոր մեծագոյն աճման եւ օգտակարութեան ճամբան: Ուստի պատճառ չկայ որ անհովիւ եկեղեցիներն յուսահատին: Աստուած մոռցած չէ զանոնք եւ պիտի չթողու զանոնք: Քանի մը տեղեր ալ կան աշխարհական եղբայրներ որոնք Աստուածաշունչին այնչափ հմուտ են եւ պերճախօսական այնպիսի ձիրքեր ունին որ կրնան չինիլ ոճով

[սօսիլ, եւ իրենց քրիստոնէական վարքն ու բարքն այնչափ համաձայն է իրենց քարոզութեանց որ ուրիշներ ուրախ կ'ըլլան անոնցմէ առաջնորդուելով: Սակայն եւ այնպէս գիտենք թէ Աստուծոյ նպատակն է որ ամէն եկեղեցի հովիւ մը ունենայ ինչպէս ամէն ընտանիք հայր մը ունենալու է: Պօղոս եւ Բառնաբաս «անոնց ամէն մէկ եկեղեցին երէցներ ձեռնադրեցին», եւ մէկ պատճառը որուն համար Պօղոս Կրէստէի մէջ թողուց զՏիտոս՝ սա էր որ նա «ամէն մէկ քաղաքի մէջ երէցներ» կարգէր: Այլ մէկ եկեղեցի կամ կրօնային հասարակութիւն ամբողջովին սպառազինուած կ'ըլլայ առանց հովիւ ունենալու, եւ անոնք որ հիմա անհովիւ են՝ անձկաւ սպասելու են այն ժամանակին երբ իրենց կարօտութիւնը պիտի լեցուի: Այդպիսիներու խնդիրը սա է. Հովիւ մը ինչպէս ձեռք պիտի ձգենք:

Խնդիրը զոր մենք հիմա կ'ուզենք նկատողութեան առնել՝ ասկէ քիչ մը տարբեր է: Եթէ եկեղեցի մը ունի հովիւ մը որ հաւատարմաբար կ'աշխատի եւ օգտակար եւ արդիւնաւոր գործ մը կը կատարէ, ինչպէս ամուր բռնելու է զայն: Անշուշտ կու գայ ժամանակ երբ հովուական գործը պիտի դադրի երկրաւոր ամէն տեսակ գործի նման: Երբ Աստուած իր ծառան կանչէ երկնաւոր աւելի բարձր գործին, ամենէն բարեպաշտ մարդոց համար ուրիշ ընելիք չմնար այլ եւս, բայց եթէ թողուլ զնա՝ Սակայն քիչ հովիւներ կան որ ցկեանս նոյն ժողովրդեան հետ գործեն: Մայրաքաղաքիս շրջակայից մէջ մեզ ծանօթ Բողոքական հովիւներէն մին միայն կը յիշենք որ իր հովուական ամբողջ կեանքն անցուց մէկ եկեղեցւոյ մէջ, եւ այդ անձն է Ատաբազարի հանգուցեալ հովիւ Պատ. Աղեքսանդր Ճէճիգեան: Երբեմն փոփոխութիւններ բաղձալի են կամ հովուին կամ ժողովրդին համար եւ կամ թէ՛ հովուին թէ՛ ժողովրդին համար, եւ մենք կը սիրենք մեր բողոքական դրութիւնը որ կը զիւրացնէ եկեղեցականի մը աշխատութեան մէկ դաշտէ ուրիշ դաշտ մը անցնելը, երբ այդպիսի տնօրինութիւն մը լաւագոյն թուի: Բայց շատ եկեղեցիներ դժկամակութեամբ թողած են իրենց հովիւները, եւ մենք կը ճանչնանք անոնցմէ մէկ քանին որ տակաւին կը ցաւին տարիներ առաջ կրուած այսպիսի կորուստներու վրայ: Եթէ ունիք հովիւ մը զոր շատ կը յարգէք եւ որ կը զգաք թէ Աստուծոյ ընտրած մարդն է ձեր եկեղեցւոյն համար, ինչպէս պիտի չթողուք որ հեռանայ ձեզմէ: Ձենք կրնար կատարեալ պատասխան մը տալ այս հարցման, բայց երեք թեկադրութիւններ կ'ընենք որոնք կը յուսանք թէ օգտակար պիտի ըլլան անոնց որոնք անկեղծութեամբ այս հարցումը կ'ընեն:

1. Անոր համակիր եւ գործակից եղէք: Հովիւը մարդ է, եւ իբրեւ մարդ ինքն ալ բարեկամական ընկերակցութեան կարօտ է ամէն մարդու պէս: Առանձին տեղ մը փակուած մնալու դատապարտուիլն աւելի ծանր պատիժ է քան ուրիշներու հետ ընկերակցութեամբ չլինելու պատճառ: Մեր Տէրօջը կեանքին տիրուր կողմերէն մէկը սա էր որ մեծ մասամբ առանձնութեան կեանք էր այն: Ընկերներ ունէր, բայց անոնք չէին կրնար ըմբռնել զինքը, ոչ ալ իրեն համակիր իր բարձրագոյն նպատակներուն մէջ: Սակայն տարակոյս չկայ թէ անոնց անկատար ընկերակցութիւնն անգամ մեծ միջթարութիւն էր իրեն եւ անոնց համակրութիւնը

իր անկատար վիճակին մէջ իսկ կը զօրացնէր եւ կը քաջալերէր զինք: Քրիստոսի ծառաներէն ոմանք այսօրինակ առանձնութեան մը կը կոչուին: Կը զրկուին հեթանոսներուն աւետարան քարոզելու, եւ թէպէտ տեսակ մը բարեկամութիւն հաստատեն իրենց դրացիներուն հետ՝ կրնայ ըլլալ որ մեր Տէրօջը երկրաւոր պաշտօնէութեան կարճատեւ շրջանէն աւելի երկար ժամանակ չգնահատուած մնան եւ համակրութիւն չգտնեն իրենց բարձր եւ սուրբ նպատակներուն մէջ: Այսպէս չէ սակայն հովուի մը վիճակը: Հովիւը կոչուած է սպասաւորել «հաւատքի ընտանիքներուն», որոնք իրեն հետ նոյն Փրկչին կը ծառայեն եւ գէպի նոյն երկինքը կ'ուղեւորին: Մարդ մը կրնայ ճաշարան երթալ, նստիլ եւ իր կերակուրն ուտել լուսթեամբ, եւ ճաշարանապետին հետ ուրիշ գործ չուենալ բայց եթէ մեկնելու ատեն վճարել ճաշադրն: Սակայն, եթէ ընտանիքի մը անդամ է, կը սպասուի որ խօսակցի ընտանիքին միւս անդամներուն հետ իրենց կամ ընտանիքին վերաբերեալ խնդիրներու վրայ՝ Եկեղեցին հոգեւոր ճաշարան չէ, այլ՝ հոգեւոր ընտանիք մը որուն մէկ անդամն է հովիւը: Այն մարդը որ միայն եկեղեցի կ'երթայ եւ իր բերանը կը բանայ հոգեւոր կերակուրով կերակուրելու համար եւ երբեք չխօսի հովիւին հետ կամ չվարուի անոր հետ իբրեւ բարեկամի կամ ընկերի մը հետ՝ իր դերը կը կատարէ համոզելու համար հովիւը թէ նա յարգ չունի եւ աղէկ կ'ընէ որ աշխատութեան ուրիշ դաշտ մը փնտռէ: Հովիւը կարող ըլլալու է ըսել ոչ միայն, «Հոս ժողովուրդ մը ունիմ», այլ եւ, «Հոս ջերմ բարեկամներ ունիմ»: Նա ընդունելու է ոչ միայն ամսաթուակ, այլ եւ համակրութիւն եւ յարգանք:

Գտնելու է նաեւ գործակցութիւն, ապա թէ ոչ չկրնար յաջողիլ: Նա Սուրբ Գիտորդ մը չէ մեզաց վիշապին հետ առանձին մաքրակու եւ զայն սպաննելու զրկուած: Այդ վիշապին պիղծ սերունդը ամէն տան եւ ամէն սրտի մէջ կը գտնուի եւ կրնայ սպաննուիլ ամենուն միաբանական ջանքով միայն: Նէեմիա չղկուեցաւ որ միայնակ չինէր սուրբ քաղաքը եւ տաճարը՝ եւ ժողովուրդն հանդիսատես ըլլար եւ նայէր անոր աշխատութեան: Ամէնքն աշխատեցան անոր առաջնորդութեան ներքեւ, եւ նա վկայեց թէ «ժողովուրդը գործելու սիրտ ունէր»: Հովիւ մը կրնայ, երբ համակրանք եւ գործակցութիւն չեն նուիրուիր իրեն, բանաւորապէս փնտռել հասկնալ թէ արդեօք Տէրը ուրիշ դաշտ մը երթալու չ'հրաւիրեր զինք:

2. Յանդէպս մի խառնուիք ձեր հովուին անհատական գործերուն: Նա կը վարէ հանրային պաշտօն մը, որուն մէկ անսպասելի հովիւնը սա է որ անոր ընտանեկան կարգադրութիւնները ուրիշ շատերու կարգադրութիւններէն աւելի կը ծանօթանան: Այսու ամենայնիւ անոր շնորհելու է իր ընտանեկան գործերը իր ճաշակին եւ գիւրութեանց համաձայն կարգադրելու աղաւթութիւնը զոր ամէն մարդ կը խնդրէ իր անձին համար: Եթէ իր տունը կը կառավարէ առանց ձեր գաղափարներուն հետեւելու կամ ձեր կարծիքն հարցնելու, մի վշտանաք: Կերակուր ընտրելու, իր տղաքները հագուեցնելու եւ կրթելու դրութեան մէջ ձեզի գաղափարակից չլու իրաւունք ունի: Բարի մարդիկ կան, թէ՛ այրի եւ թէ՛ կին, որ կ'ուզեն իրենք կառավարել

հովուին ընտանիքը : Եւ կ'ուզեն բարի նպատակաւ, եւ թերեւս թէ՛ կ'ապշին կը մնան եւ թէ՛ կը վերաւորուն երբ հովիւը կամ երէցկիւնը իրենց յատուկ գործերն անձամբ վարելու բաղձանք կը յայտնեն : Կամ թերեւս հովիւը երկտասարգ եւ ամուրի է եւ իր հօտին անդամներն անձկութիւն ունին անոր կին մը գտնելու : Որովհետեւ Պողոս միայն «մէկ կնկան մը էրիկ» ըլլալ կ'արտօնէ եպիսկոպոսին (այսինքն՝ երէցին, վասն զի այս երկու տիպոսները նոյն էին այն միջոցին), հովիւը չկրնար ամենուն խրատին հետեւիլ, եւ ոչ ոք իրաւունք կ'ունենայ վշտանալու, եթէ անոնցմէ ոչ մէկուն խրատին անսայ : Արեւմտաքի մէջ երկտասարգ մը կրնայ ուրիշներու ընտրութեան թողուլ ամէն բան, բայց կը պնդէ որ ինքն ընտրէ իր կինը : Արեւելքի մէջ գաղափարները տարբեր են, եւ կ'ընդունինք թէ այս սովորութեանց երկուքն ալ իրենց առաւելութիւններն ունին : Սակայն հովուին դիրքը փոփոկ է, եւ առաքելը կը թուէ այն յատկութիւնները զորս ունենալու է հովուի մը կինը : Եթէ երկտասարգն իր հօտին մէջ կը գտնէ յարմար հարսնացու մը, պատճառ մը չկ'ընէ տեսներ որ նա չամուսնանայ անոր հետ : Կը ճանչնանք ամերիկացի երէց մը, ժամանակաւ Ռոպերթ Գոլէճի ուսուցիչ, որ իր քարոզչութեամբ յոյժ սիրելի եղած էր իր եկեղեցւոյն ուր բարեկամներ ունինք մենք, բայց երբ նշանուեցաւ իր ժողովրդէն եղող օրիորդի մը հետ՝ պարտականութիւն համարեցաւ հրաժարական տալ եւ ուրիշ եկեղեցի մը փնտռել : Մենք իր բարեկամներէն մեծ մասին հետ կը կարծենք թէ նա չափազանց խղճահարուստեամբ շարժեցաւ եւ թէ իր պաշտօնը շարունակելու էր հոն, ինչպէս ամէն ոք կ'ուզէր որ շարունակէր : Եթէ հովիւ մը իր ժողովուրդին մէջէն առնէ յարմար կին մը, մէկն իրաւունք չունի զայն մեղադրելու, ոչ ալ՝ երբ հովիւը կին մը գտնելու համար իր ժողովուրդէն դուրս ելլէ, բան մը՝ որ աւելի յաճախազէ պիտի ըլլայ հաւանօրէն :

3. Մեր երրորդ թելադրութիւնն է, Զափազանց մի ծանրաբեռնէք ձեր հովիւը : Թերեւս ասկէ առաջ մեր խմբագրական սիւնակներուն մէջ յիշած ենք խօսք մը աստուածաբանական ուսանողներու այն կարգին ուղղութեամբ որուն կը պատկանէր յօդուածագիրս : Խօսողը 600 անդամէ բաղկացեալ եկեղեցւոյ մը հովիւն էր, բայց եթէ չենք սխալիր, ալ աւելի նշանաւոր մարդու մը խօսքն էր որ կը յիշէր ամենայն եռանդեամբ : «Եթէ» ըսաւ, «մտքի անսովոր կորովի տէր մարդիկ էք, շաբաթը մէկ քարոզ միայն կրնաք պատրաստել : Եթէ միջակ կարողութեան տէր էք, կրնաք երկու քարոզ պատրաստել : Եթէ բնաւ տաղանդ չունիք, կրնաք ու եւ ջանակութեամբ պատրաստել» : Թերեւս չափազանցեալ խօսք է այս, բայց ճշմարտութիւն կը պարունակէ : Մարդ որչափ աւելի մտածող ըլլայ, նոյնչափ աւելի կը տեսնէ իր նիւթին մեծութիւնը եւ նոյնչափ աւելի կը բաղձայ ուսումնասիրել զայն իր բոլոր ճիւղերով որպէս զի հրահանգիչ եւ շինիչ ընէ զայն որչափ հնար է : Քարոզչութեան գործին եւ քարոզիչներու հետ ունեցած ընտանութիւնն կ'առաջնորդէ զիս սա կարծիքին թէ հովիւ մը որ ամէն շաբթու երկու քարոզ պիտի պատրաստէ եւ երեկոյան աղօթքի ժողովի մը պիտի առաջնորդէ՝ համակ զրադեալ կ'ըլլայ եւ չունենար պա-

րապոյ ժամ : Այսպիսին չկրնար աւելի գործ ընել եւ աղէկ ընել : Եթէ աւելի գործ յանձնուի անոր, անկարող պիտի ըլլայ հարկաւոր պատրաստութիւնը տեսնելու, եւ պիտի փորձուի կրկնութիւն ընելու եւ կամ հասարակ բանաձեւեր եւ ասացուածներ մեքէնտրար արտասանելու սովորութեան մէջ խնայ : Եթէ այս փորձութեան ընդդիմանայ՝ պիտի ստիպուի իր ուսումնասնեակին մէջ անցընել այն ժամանակը որ հովուական այցելութեան պիտի նուիրուէր : Եկեղեցիները մանաւանդ հոգ տանելու են որ չծանրաբեռնեն երկտասարգ հովիւները որոնք չունին հին պատրաստութեանց պաշար որմէ օգտուել կարենան ատեն ատեն : Մենք ծոյլ մարդերու համակիր չենք, բայց եթէ ձեր մէջ ունիք ճշմարիտ աշխատող մը, շատ մի ծանրաբեռնէք զայն եթէ կ'ուզէք որ ձեր քով մնայ :

ԾՈՅՈՅ ՅՈՐԶԱՆՔԻՆ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՆՄԱՆՈՐԻՆԱԿ ՈՎԿԻՆԵԱՆ ՀՈՍԱՆՔՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՃԱՌԸ

Անոնք յառաջ կու գան երկրագունդիս՝ առանցքին վրայ թաւալելէն եւ ցամաքին մասնաւոր կազմութենէն, մակընթացութեան եւ տեղատուութեան ախտներէն եւ առեւտրական կոչուած հովերէն :

Եթէ երկիրս ճիշդ գնդաձեւ ըլլար եւ ամէն կողմը ջուրի խաւով մը հաւասարապէս ծածկուած, մակընթացութիւնը լուսնին պիտի հետեւէր երկրին շուրջը՝ լայն եւ մեղմ ուղղութեամբ մը ունենալով եւ ջուրին ուղղակի լուսնին տակ գտնուող մասը երեք ոտքէ աւելի պիտի չբարձրանար, նաեւ գոյութիւն պիտի չունենային Ծոցոյ Յորձանքը եւ ուրիշ ովկիանեան հոսանքներ :

Արդ, եթէ երկիրս մէկ բեւեռէն միւսը ցամաքային նեղ գոտի մը երկնար, պիտի կատարէր պատնէշի մը դերը, կասեցնելով մակընթացութեանց բնական ընթացքը եւ պիտի բարձրացնէր զանոնք գոնէ երեքէ մինչեւ քսան ոտնաչափ : Ծառ բարձր մակընթացութիւն մը յառաջ գալու համար պէտք է այդ նեղ գոտիին մէջ գտնուի ծովածոց մը որուն երկայնութիւնն ըլլայ հարիւր մղոն, եւ բերնին լայնութիւնը՝ յիսուն մղոն, եւ որ հետզհետէ նեղնալով վերջապէս վերածուի կէտի մը : Մակընթացութիւնը գէթ հարիւր ոտք պիտի բարձրանայ ծովածոցին այս կէտին կամ ծայրին վրայ : Այս դիրքով ծովածոց մը լաւ առիթ կու տայ մակընթացութեան՝ ծովածոց մտնելու եւ ջուրը գէպի վեր մղելու : Արդ դիցուք թէ ծովածոցին ծայրերը փոխուին, ինչ արդիւնք յառաջ պիտի գայ, դիրքը նոյն ըլլալով եւ ծովածոցին բերանը յիսուն ոտք միայն լայն եւ հարիւր մղոն երկայն, եւ յիսուն մղոն լայն՝ ծայրը կամ գլուխը : Այն ատեն մակընթացութիւն տեղի պիտի չունենայ այդ ծայրին վրայ, վասն զի բացուածքը այնքան փոքր է բերնին վրայ, եւ ջուրի պէտքը այնքան մեծ՝ մինչ գէպի ծովածոցը կը խուժէ, որ կը կորսնցնէ իր ուժգնութիւնը զրուխը հասնելէն շատ առաջ : Բայց ամէն մակընթացութեան ժամանակ ջուրը ծովածոցը կը վազէ, եւ ամէն տեղատուութեան ժամանակ Ովկիանոսը կը վազէ : Վերը երկրագունդը պարադային մէջ կարելի չէ որ բաւական քանակութեամբ ջուր մտնէ այն ծովածոցը եւ մակընթացութիւն տեղի ունենայ անոր ամենէն ծայրը : Մեքսիքոյի Ծոցը մասամբ կը ներկայացնէ այսպիսի վիճակ մը : Ինչ մակընթացութիւնը շատ թե-

թեւ կ'ըլլայ արեւմտեան ծովերին վրայ : Ծոցոյ Յորձանքին ընթացքը կարելի է փոխել Փանամայի Պարանոցը ջրանցքով մը կտրելով, այնպիսի մեծութեամբ ջրանցքով մը՝ որ բաւական ջուր անցնի անկէ : Այն ատեն հոսանքը պիտի վազէ ինքզինքան Ովկիանոսը, եւ այլ եւս պիտի չանցնի Ատլանտեանէն եւ տաքցնէ Եւրոպայի ծովերը, ինչպէս հիմա կ'ընէ : Գարիպեան Ծովու կղզիները թուով զեր կը կատարեն : Անոնք կը կասեցնեն ջուրը որ Գարիպեան Ծովը կը մղուի մակընթացութեամբ եւ տեղատուութեամբ եւ առեւտրական հովերով, որք ծովուն ջուրը կը բարձրացնեն եւ կը վազցնեն Մեքսիքոյի Ծոցին մէջ որ այսպէս՝ կ'ըլլայ ընդունարան կամ իրրեւ աղբերակն մը, եւ ուրկէ Ծոցոյ Յորձանքը կը հոսի ինչպէս գետը լճէն : Նա հաւասարիչ է ջուրի՝ ինչպէս նաեւ ջերմութեան, եւ կը վազէ ջուրին ամենէն քիչ եղած կողմը :

Հոսանքին ջերմութեան պատճառ կը համարուի սա իրողութիւնը թէ անոր ջուրերը կու գան Այրեցեալ Գոտիէն : մակընթացութեան ախտները կը գործեն իրրեւ հակահոսանք, ուստի անոնք հակառակ հոսանքներ ալ կ'ունենան : Այս վարկածը կը հիմնուի սա երկտարրութեան վրայ թէ ջուրը Փանամայի Պարանոցին արեւելեան կողմը աւելի բարձր է քան արեւմտեան կողմը : Ամերիկայի ցամաքը մեծ թուամբ կամ պատնէշ մըն է Ովկիանոսին մէջ որ կը ձեւացնէ Ծոցոյ Յորձանքը : Եթէ Ամերիկայի ցամաքը, փոխանակ հիւսիսէն հարաւ երկընտրու՝ արեւելքէն արեւմուտք երկնար, Ծոցոյ Յորձանքը գոյութիւն պիտի չունէր : Եթէ երկրագունդին վրայ բացի Ամերիկայէ ուրիշ ցամաք չգտնուէր, Ովկիանոսի հոսանքները ալ պիտի չգտնուէին բացի անոնցմէ՝ որ Ամերիկայի հետ կապակցեալ են : Բայց բանն այսպէս չէ : Ափրիկէ ճամբուն վրայ քիչ պէս ցցուած է, կը միջամտեն Աւստրալիա եւ Նոր Զելանտա, եւ Ասիա հոն է կասեցնելու համար մակընթացութեան եւ տեղատուութեան շարժումները եւ հոսանքներ յարուցանելու համար ինքզինքան Ովկիանոսին մէջ : Այսպէս երբ կը գտնենք խոշոր ցամաքներ ուղղակի մակընթացութեան եւ տեղատուութեան ճամբուն վրայ, կը գտնենք նաեւ ովկիանոսի հոսանքներ : Բոլոր խոշոր Ովկիանոսները իրենց հակահոսանքներն ունին : Մակընթացութեամբ արեւմուտք տարուած ջուրը իբրեւ հոսանք ետ կը դառնայ պակաս մնացած տեղը լեցնելու համար, եւ այսպէս յառաջ կու գայ հակահոսանքին շարժումը : Մակընթացութիւնն եւ հովերը ցամաքին եւ անոր կազմութեան ձեւին հետ յառաջ կը ընդունին Ովկիանոսին հոսանքներուն հետ կապակցութիւն ունեցող ամէն պարագայ :

Երբ առաջին անգամ առաջարկուեցաւ բանալ Փանամայի Պարանոցը, առաջարկութիւնը զօրաւոր ընդդիմութեան բախեցաւ ըսուելով թէ միլիոնաւոր կեանքեր վտանդի պիտի ենթարկուէին : Կ'ըսուէր թէ ինքզինքան ջուրերը աւելի քան հարիւր ոտք բարձր են Ատլանտեանի ջուրերէն, եւ թէ՛ եթէ ջուրերը բացուելու խրամը խուժեն, պիտի ողողին եւ ծածկեն իրենց ներքեւ Ատլանտեանի կողմը գտնուող ամբողջ ցամաքը : Այժմ կ'ըսուի թէ ընդհակառակն Ատլանտեանը բարձր է ինքզինքանէն իբր վեցուկէս ոտք :

ԱՆՁԻՆ ՏԵՐ ԸԼԼԱԼ

Այնպիսի ժամանակներ երբ մարդս մեծ զգուշացումով մեջ կ'իջնայ, ումանք կը տու-կան ճշման, ումանք կտոր կտոր կը փշրուին: Ծովային ուղևորութեանց կամ զէպերու տարեգրութիւնները լեցուն են օրինակներով այն այլ եւ այլ ազդեցութիւններուն որք մարդոց կը ներգործեն յանկարծական եւ ան-ոքելի վտանգներու ժամանակ: Անգղիական շոգենաւ մը մինչ կարմիր Ծովուն ծամա-ծուռ ջրանցքէն կ'անցնէր, բուստի ծանծա-ղուտի մը վրայ նստաւ: Նաւապետը ասոր վրայ մեծապէս յուզուեցաւ. եւ երբ զիսա-ւոր մեքենավարը հրահանգ ուղեց, նա ու-րիշ բան չէր կարող բռնել, բայց միայն «Նաւը կորսուած է. ես բան չեմ կրնար ընել» խօսքը: «Կը ներէք, Տէր» պատաս-խանեց մեքենավարը, որ իր անձին տէր մնացած էր, «բայց կ'ըսէք թէ ձգած էք նաւուն հրամանատարութիւնը»: «Այո, մենք կորսուած ենք»: «Ես կրնամ վարել նաւը»: «Ուղղող թող վարէ. նաւը կոր-սուած է»:

Մեքենավարը դնաց նաւապետին տեղը եւ շրթունքը խօսելու խողովակին բերնին դնելով ըսաւ, «Ետ դարձուր» եւ ահա ա-հագին շոգենաւը զօրաւոր կերպով քերուե-լով խախտեցաւ տեղէն, դէպի ետ շարժե-ցաւ եւ ազատուեցաւ արգելքներէն: Մե-քենավարը նաւապետին քով դնաց եւ դնա բարեւելով ըսաւ հանգարտօրէն. «Նաւը ջուրին երեսն ելած է հիմա, Տէր, կ'ուղէ՞ք նորէն ստանձնել հրամանատարութիւնը»:

Քէ-Ք, Արեւելեան Հնդկաստանի նաւը, երբ կը մաքառէր Պիսագայեան Ծոցին մէջ փո-թորիկի դէմ, կրակ առաւ, վասն զի մառա-նապետը բոցավառ բան մը նետեց ողելից ըմպելիներու մառանին մէջ: Նաւապետը չկորսնցուց իր պաղարիւնութիւնը: Նա-ւուն այնպիսի դիրք մը տուաւ որ հովը շատ չզարնէր անոր, եւ ինք սպասեց որ ծովուն վրայ նաւ տեսնէր: Ի վերջոյ տեսաւ նաւ մը որ հրկիզեալ նաւուն օգնութեան փութաց:

Նաւակներ հասան յետակողմէն, եւ նա-ւուն մէջ ծառայող տղայ մը, Պրաուն, սկսաւ կիները վարը գտնուող նաւակն ի-ջեցնել: Այնուհետեւ տեսաւ որ այր մար-դիկ կ'իջնէին ամենայն կանոնաւորութեամբ, եւ երբ միայն ինք եւ նաւապետը մնացին, այս անվեհեր փոքրիկը բարեւեց նաւապետը եւ ըսաւ, «Վար իջէք, Տէր»: «Չարածի՞ք» պոռաց նաւապետը սիրտը նեղանալով եւ բարկանալով տղին յաւակնութեան համար: Վասն զի վտանգի ատեն պատիւ է նաւա-պետին՝ ամենէն ետքը մեկնիլ նաւէն: «Ե-թէ դուն տասը մարդոց դործ ըրած չըլ-լայիր, քեզ նաւակը կը նետէի: Հիմա դուն քեզմէ իջիր»:

Ուրիշ հրամանատար մը որ վտանգի ժա-մանակ անխռով մնաց, եւ հանգէս մը ըրաւ իր աներկիւղութեան եւ ճարտարութեան, նաւապետ ձոն թէքըր էր: Նաւը Պոմ-պայէ Անգղիա կ'երթար բամպակի հակերով (պէ-կ) եւ շատ ճամբորդներով: Ծամբայ ել-լելէ երեք օր ետքը նաւապետը տեսաւ որ բամբակը կ'այրէր միտալով: Որովհետեւ ան-կարելի էր նաւը ետ դարձնել հիւսիսային արեւելեան հովին դէմ, պատրաստուեցաւ անհրաժեշտ ընել, բայց այնպիսի հանգարտ եւ անխռով կերպով՝ որ ուղեւորները չլախ-նային: Ուղեւորները զբօսանքի միջոց չու-նենալով ձանձրացած էին. ուստի նաւա-պետը ըսած էր օր կրակի խաղ մը խաղան,

հրդեհ մը ձեւացնելով տախտակամածին վրայ: «Շատ աղէկ, շատ աղէկ» ըսին միւսները: Նաւակները ծովը իջեցուցան. ջուրը եւ պաշարները անոնց մէջ փոխադրուեցան, նաեւ կայմեր, առագաստներ, կողմնացոյց-ներ: Ուղեւորներուն ըսուեցաւ որ ելլեն իրենց սեպակաւն տեղերէն, կամ թիակնե-րուն քով նստին:

Երբ ձանձրացան այս խաղէն, նաւապետն ըսաւ անոնց թէ նաւը իրօք կրակ առած էր, թէ կրակը դէպի շտեմարանը կը ծա-ւալէր, եւ թէ պէտք էր որ բոլոր նաւորդ-ները նաւակները մտնէին: Մէկ ժամէն զործադրուեցաւ առաջարկութիւնը: Նա-ւապետը բոցավառ շոգենաւէն մեկնողնե-րուն մէջ վերջինն էր: Անոնք նաւարկեցին դէպի ամենէն մօտ ցամաքը, Սէյէլ կղզի-ները, հալար մղոն հեռաւորութիւն: Յա-ջող հովով եւ աղէկ օդով ճամբորդեցին — որոտալից անձրեւ մը լեցուց անոնց ջուրի ամանները —, ցամաքը տեսնուեցաւ տաս-նըչորս օրէն ետքը, բայց երկու օր եւս պէտք եղաւ ժայռերուն միջոցներէն ներս մտնելու ճամբայ մը գտնելու համար:

Երբ ցամաք ելան, շնորհակալութիւններ մատուցուեցան իրենց ազատման համար: Այնուհետեւ նաւապետը նայեցաւ որ չկա-յին իր բոլոր արու ուղեւորները: Տեսաւ որ անոնք մինչեւ իրենց պարանոցները լե-ռան հոսանքի մը մէջ թաղուած էին, վասն զի անոնք Անգղիացի ըլլալով կը հաւատա-յին թէ աստուածապաշտութենէն ետքը մաք-րութիւնը պէտք է:

ԱՄԵՆԵՆ ՄԵԾ ՕՁԸ

Մօտերս Լոնտոն, Հարաւային Բէնսինկ-թընի թաղին մէջ գտնուող Բնական Պատ-մութեան Թանգարանը, բերուեցաւ Հարա-ւային Ամերիկայի աստուծոց կոչուած օձե-րէն մին: Անաքոնտա կալանաւոր ամենէն խոշոր օձերէն մէկն է: Բայց Մր. Հ. Ու. Պէյթս, անգղիացի բնագէտը որ մօտերս մեռաւ, մինչ Ամազոն գետին վրայ կը գըտ-նուէր, լսած էր քառասունուերկու ոտք երկայնութիւն ունեցող անաքոնտաներու վրայով: Այսպիսի օձի մը կոչուած անագին բան կ'ըլլայ: Պրագլիւիոյ անաքոնտան հա-ւանականապէս աշխարհիս մէջ ամենէն խո-շոր օձն է: Անաքոնտայի մը ծանրութիւնը երկայնութեան համեմատականին քառա-կուսիին չափ կ'ըլլայ: Այսինքն՝ քսան ոտք երկայնութիւն ունեցող օձ մը տասը ոտք երկայնութիւն ունեցող օձի մը չորսպա-տիկ ծանրութիւնը կ'ունենայ:

Պրագլիւիոյ այս անաքոնտաները որոնք երբեմն կը կոչուին «Պիւթոն» եւ յաճախ «Պոա-քոնսթիթթո», թէպէտ ո'չ պիւթո-նի եւ ո'չ բուն պոայի սեռին կը վերաբե-րին, թունաւոր չեն, բայց մեծապէս վտան-գաւոր են թէ՛ մարդոց թէ՛ անասուններու եթէ ուղին վտանգաւոր ըլլալ: Դիւրու-թեամբ կրնան ճմլել եւ սպաննել մարդը, եւ կը պատմուի ալ թէ մարդկային էակներ կ'լլած են:

Բնագէտը միաբան են սա բանին մէջ թէ Պրագլիւիոյ անաքոնտան սոսկալի պատուհաս մը պիտի ըլլար եթէ իր ոյժին եւ հիւսնալի արագաշարժութեան հաւասար վայրագու-թիւն ունենար ցամաքի վրայ եւ ջուրի մէջ: Եթէ Հնդկաց պիւթոնին չափ զիշատիչ ըլ-լար, կը սպաննէր Ամազոնի տեղային մէջ գտնուող ամէն կենդանի, մարդն ալ:

Պարզապէս անկարելի է պրծիլ անոր ձեռ-քէն, վասն զի կ'երթայ ամէն տեղ, կը քալէ

չուանի վրայ, կ'ելլէ նաւին կողէն վեր, կամ կը մտնէ տան պատուհաններէն ներս: Մր. Հ. Ու. Պէյթս պատմած է իրեն հան-դիպող առաջին անաքոնտային հետ ունե-ցած փորձառութիւնը: Մեծ շոգենաւը ո-րուն մէջ կը գտնուէր ինք, խարխիս նե-տած էր Անթոնիօ Մալալէյթայի նաւա-հանգստին խոր ջուրը: Անաքոնտա մը լո-ղալով հասաւ նաւին, գլուխը ջուրէն վեր բարձրացուց. զլխովը կոտրեց տախտակա-մածին վրայ գտնուող հաւնոցի մը մէկ պա-տը եւ առաւ տարաւ դոյդ մը թռչուն: Հասկցուեցաւ որ այս օձը ամիսներէ հետէ գետին այդ մասէն բազեր եւ թռչուններ կը գողնար: Որոշուեցաւ գտնել զայն: Գետե-ղերքը մղոններով տեղ խուզարկուեցաւ, եւ ի վերջոյ օձը գտնուեցաւ որ արեգակին դէմ կը տաքնար տղմուտ խորշի մը մէջ եւ սպաննուեցաւ:

Մր. Պէյթս տասնըմէկ տարի բնակեցաւ Ամազոնի վրայ առանց անաքոնտայի ծանր արկածի մը հանդիպելու: Բայց իր մէկ զրացին, որ իր տասը տարեկան տղան նա-ւակի մը մէջ թողելով ծովեզերք գացած էր քիչ մը պտուղ քաղելու, հեռուէն տղին ճիչերը լսելով ետ դարձաւ եւ տեսաւ որ անաքոնտա մը բոլորովին փաթթուած էր իր տղին եւ կը պատրաստուէր կլլել զնա: Հայրը կատաղաբար ցատկեց օձին վրայ, եւ օձին ծնօտները ճեղքելով ազատեց տղան:

Արեւազարձային ուրիշ շատ մը օձերու նման անաքոնտան ալ փայլուն եւ գեղե-ցիկ երեւոյթ ունի: Մորթը ճոխ թխագոյն յատակ ունի, անոր վրայ կռնակն ի վար երկու կարգ պիսակներ կ'իջնեն եւ կուշ-տերը պայծառ գունով մանեկաձեւ գլծեր կան:

ՄԱՆԿԱՆՑ ԶՂԱՁԻՈՒԹԻՒՆ

Մանուկներու ջղաճգութիւններուն պատ-ճառները շատ են. բայց անոնց մեծ մասը կը կորսնցնեն իրենց ազդեցութիւնը քանի մեծնայ մանուկը: Պատճառներէն մին կըր-նայ ըլլալ փորձաքննութեան զրգոտմ — ու-տեստի անյարմարութենէ, որովայնի պնդու-թենէ կամ ճճիներէ —, փքոտութիւն (եւէ), փորու ցաւ, ախտայ հանել, վախ եւ ցուրտ: Ինչպէս կը տեսնուի պատճառներուն յատ-կութենէն, փոքր մանուկներու ջղաճգու-թիւնները յաճախ վաղանցուկ կ'ըլլան ար-դիւնքի նայելով, եւ կ'անցնին առանց ախտ մը, հիւանդութիւն մը յառաջ բերելու կազ-մութեան մէջ, թէպէտ միշտ այսպէս չէ բանը: Նաեւ յայտնի է թէ շատ ջղաճգու-թիւններ ծագում կ'առնեն առողջապահա-կան պարզ օրէնքներու զանցառութենէն, եւ կրնան դարմանուիլ նաեւ պարզ կեր-պերով:

Ջղաճգութիւններու ատեն ընելու առա-ջին բաներէն մին է մեղմացնել ջղային դրութեան զրգոտմը որ գրեթէ միշտ պատ-ճառն է ջղաճգութեան: Ամենէն աղէկ կերպն է մանուկը խոթել տաքուկ ջուրի մէջ ո-րուն կրնայ տրուիլ թեթեւակի գրգռիչ յատկութիւն, եթէ հարկ է, մէջը մէկ կամ երկու թէյի դգալ մանանիս դնելով: Հար-կաւ պէտք է աղէկ խնամ առնիլ որ մա-նուկը պաղ չառնէ, եւ երբ լողարանէն կը հանուի, պէտք է անմիջապէս փաթթել վերամակներով, տաքոյն ո'ր եղանակին մէջ ըլլայ ալ, եւ անկողին դնել: Ընդհանրապէս իսկոյն հանգարտ քունի մէջ կ'իջնայ:

Երբ ջղաճգութեան պատճառը կը ստուգ-ուի, առանց ժամանակ կորսնցնելու պէտք

է դարմանել: Եթէ մանուկը որովայնի պնդութիւն ունի, պէտք է կակղացնող դեղ տալ, եւ ուսեստը ա՛յնպէս անօրինել որ այն կողմանէ եկող վտանգը նուազի ապագային մէջ: Եթէ նոր ելլող ակոսները ինտերուս վրայ կը ճնշեն բաւական ուժգնութիւնով այնպէս որ կը կապուանան ինտերու, պէտք է նշտրակով ծակել զանոնք:

Բա՛ն մը չկրնար աւելի ազդեցիկ ըլլալ քան տաք ջրով լուացումը ցուրտին ներգործութիւնը կտրելու կամ վախճող մանուկի մը ջիւղերը հանդարտեցնելու համար: Մասնաւորապէս ջրային խոռոչաւոր ունեցող մանուկներու համար երբեմն մեծ հոգածութիւն հարկաւոր է ջրածգութեան բուն պատճառը ստուգելու մասին: Երբեմն շատ թեթեւ դրդում մը յերեւան կը հանէ դէպքերու շարք մը որ եթէ կարելի չըլլա՞ծ արգելել, կրնան մանուկը ծանր դործարանային խանգարման վիճակի ենթարկել:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՂՅԱՌՈՂՈՒՄ ԿԵՐՊԵՐ

(Ծառ. «Աւետիք»-ի 22 թիւէն)

Բ. Ուղեղի աղեղնային կ'ըլլայ երբ մի քանի անձինք իրարու ետեւէ կը խօսին, նոքա կամ այլք կ'աղօթեն մի եւնոյն տպաւորութիւնը զօրացնելու համար: Խորհրդածութեանց մէջ՝ մէկ առաջնորդող տարբեր անձանց վերայ՝ տարբեր տպաւորութիւն ընել կամի: Ուղեղին, սակայն, տարբեր անձինք մի եւնոյն տպաւորութիւն յառաջ բերել կը նկրտին: Խորհրդածութիւն լսողներն կ'ենթադրուին զիւրապարաստ տպաւորութիւն ընդունելու եւ զգածուելու: Ուղեղին անձինք, սակայն, կ'երեւին անպատրաստ կամ դժուարաշարժ ընդունելու տպաւորութիւն: Խորհրդածութեան ատեն մէկ մարդ կրնար շատ մը սրտեր շարժել, ուղեղին ատեն շատ մարդիկ հազիւ կրնան մէկ կամ մի քանի սրտի վերայ ազդեցութիւն թափել:

Այսպիսի ուղեղին ժողովներ են առհասարակ քրիստոնեայ պատանիներու կամ օրիորդաց խմբակցութիւնք, զինեհատութեան եւ այլ ժողովակութեանց ժողովակներ, աւետարանչաց ժողովք եւ նմանիք, որոց մէջ որոշ հանրածանօթ տպաւորութիւն մը՝ առաջադրութիւն մը յառաջ բերել կ'ուզեն ուղեղինը եւ աղօթողը: Ուստի ուղեղինը մի եւնոյն կէտի վերայ կը կռանեն, ինչպէս կ'ընեն դարբիններու մի քանի մուրճահարք, որ մի եւնոյն սայլի վերայ ի միասին կը ծեծեն տաք երկաթ: Ասոնց խօսքը դուցէ՛ ունկնդրաց ոմանց վերաբերութիւն չունենան, ներկայից դասէն Կ, Յ, Յի նային:

Ուղեղինը իրենք, կամ զգացմամբ զեղուն այլք եւս, ուղեղիններու մէջներ կ'աղօթեն եւ այլք Սուրբ Գրոց բնաբաններ կը կարդան, ոմանք երգեր կ'արտասանեն եւ կ'երգեն: Ասոնք ամենեքին կ'ըլլան հակիրճ եւ զգացմամբ զեղուն, բանք ուժգին եւ կարուկ: Երկար աղօթք, թոյլ խօսք, որոշեալէն տարբեր շարժումն յառաջ բերել, եւ նման շատ մը լաւ բաներ ալ կը մեղցունեն ուղեղինները: Զմեռնիս ուղեղին ժողովի մը մէջ՝ ես էի խրախուսեալ եւ կը քաջալերէի զայս առնուլ Գրիստոսի լուծը, ապահովեցնելով թէ նա գիտէ մեր կարողութեան չափը, եւ բոլոր պակաս

չգներ որ քիչ չալկենք, աւելի չլնեն որ չյողնինք: Պատուելի մ'ալ ելաւ ըսաւ թէ՛ պէտք է ջանանք որ մեր զօրութիւն աւելնայ, որ մեծ բեռ սանինք: Այս ճշմարտութիւն մ'էր որ խորհրդածութեանց ժողովի կը յարմարէր, բայց էր անյարմար ուղեղին ժողովոյ: Իմ եւ այլոց միտքը ուրիշ տեղ կը տանէր, ուրիշ զգացում յառաջ կը բերէր: Հետեւապէս գէթ ոմանց քաջալերութիւնը եւ իմ ջնջեց:

Հապա ուղեղին ժողովոց առաջնորդողք եւ խօսողք առաջուց որոշ իմացած ըլլալուն յառաջ բերելու տպաւորութիւնը: Առաջնորդողն այս առաջուց կ'իմացունէ, գէթ ժողովն երբ կը բանայ՝ կ'ազդարարէ այնպիսի բանիւ որ ուղեղինը եւ միջանկեալ աղօթողք ըլլան առ այս պատրաստ: Անշուշտ պէտք է խօսին կամ խօսքի խառնուին անոնք, որ զայս տպաւորութիւն զօրացնելու պատրաստ բան մը չունին: Աններելի է խօսիլ, միայն խօսած ըլլալու համար: Խորհրդածութեանց ժողովոյ մէջ ըլլալիք զգուշութիւնք՝ ուղեղին ժողովոյ մէջ առաւել եւս նկատելի ըլլալու են: Զի հոս զգացում զօրացունեն աւելի դժուարին է եւ աւելի փափուկ:

Գ. Յարաձգելով իմ նախորդողս եւնոյն յորս մասնաւոր նիւթեր կան, որոց համար ոմանք կը միաբանին աղօթել: Այսպէս Աւետ. քրիստոնեաներէ բազումք տարուան առաջին եօթնեկի մէջ՝ ամէն օր առաջարկեալ խնդրոց համար աղօթելու կը միաբանին: Նահանգային կամ Գաւառական ժողովք օր մը կ'որոշեն յատուկ խնդրոյ մը համար աղօթելու: Եկեղեցի մը կամ ժողովուրդ մը կը միաբանին աղօթելու, զոր օրինակ՝ որ Աստուած առաջնորդէ իրենց յարմար պաշտօնեայ մը գտնելու: Այսպիսի ժողովոց նպատակն է իրենց խնդիրքը խորին զգացմամբ մատուցանել առաջի դահին Շնորհաց: Ուստի պէտք է իրենց մատուցանելու խնդրոյն մեծութիւնն եւ կարեւորութիւնն լաւ ըմբռնեն: Զայս ցուցնել կ'ըլլայ առաջնորդողաց նպատակը:

Այսպիսի ժողովոց մէջ առաջնորդողք պէտք է իրենց նիւթ լաւ եւ ճշգրիտ ըմբռնեն, որ սահմանեալ շրջագիծէն դուրս չելլեն: Ի Մարդուան աղօթից եօթնեկի օր մը կ'առաջնորդէի ժողովոյ մը որուն նպատակն էր աղօթել համայն քրիստոնեայ դպրոցաց համար: Պատուելի մը ուղեղինը դպրոցականաց որ առաջադրեն բարեպաշտ կեանք անցունել: Այս էր կարի հարկաւոր եւ նկատելի, բայց իմ ըմբռնածէս տարբեր էր: Դարձեալ եօթնեկի օր մը յԱ. յնթապ կ'առաջնորդէի ժողովոյ մը որուն նպատակն էր աղօթել ընտանեաց համար: Բրոքէստր մ'եղաւ սքանչելի ճառիկ մը խօսեցաւ մօրց ազդեցութեան վրայ: Ասոնք յալանէ անուանէ կը յիշեմ իր օրինակ, թէ պատուելիք եւ բրոքէստրը եթէ առաջարկեալ նիւթը չեն ճշգրտեր, հապա ո՛րքան դժուարին կ'ըլլայ հասարակ մտաց: Եւ չեն զարմանք որ ժողովրդեան ոմանք կ'աղօթեն ամէն ուրիշ բաներու համար՝ բաց ի առաջարկեալ նիւթէն, որպէս թէ ծանուցուած ըլլար որ այսինչ խնդիրք մի՛ յիշե՛ր՝ ուրիշ ի՛նչ կ'ուզես ուզէ: Հազուադէպ չէ որ այսինչ հոգեւոր կամ մարմնաւոր հիւանդի համար աղօթել կը խնդրուի, մէկ երկու անձինք կ'աղօթեն առանց այն խնդրի ի յուշ անելոյ:

Որպէս զի այսպիսի տարակայութիւնք եւ տարածմունք չըլլան յատուկ աղօթած ժողովոց մէջ, պէտք է առաջնորդողը նախ

ծրագրած ըլլայ: Զոր օրինակ, ժողովուրդը կը միաբանի աղօթել որ յարմար պաշտօնեայ մ'ուենան: Առաջնորդողն Աստուծոյ ներկայութիւնը կը մաղթէ, Սուրբ Գրոց հատուածներ կ'ընթեռնուն, կամ կ'երգեն: Ապա աղօթից նիւթը որոշակի կ'իմացունէ եւ անոր յաջորդական մասերը: Օրինակի համար, (1) Եկեղեցին է Քրիստոսի, անոր անկ է կարողել պաշտօնեայ: Կ'աղօթեն եւ կ'երգեն որ Քրիստոս ընէ զայս: (2) Կան ոմանք որ յարմար կ'երեւին, բայց դժուարին է յարմարադոյնը որոշել: Կ'աղօթեն եւ կ'երգեն որ Սուրբ Հոգին առաջնորդէ իրենց ընտրութեան: (3) Իրենց յարմար երեւեալ այսինչ անձանց գալուն այսինչ դժուարութիւնք կան: Կ'աղօթեն եւ կ'երգեն որ Նախախնամութիւնը վերցունէ այն արգելքները: Վերջապէս առաջնորդողը ընդարձակօրէն՝ այս մասունքը բովանդակելով՝ կ'աղօթէ: Ի միասին Տէրունական Աղօթք կ'ըսեն, փառաբանութեամբ կը փակեն:

Այս եւ ուրիշ կերպ աղօթից ժողովներու մէջ՝ առաջնորդողը պէտք է համարուի վարիչ, ինչպէս է Եկեղ. գործի ժողովոց մէջ: Ան պարտի նայիլ որ ծրագրէն չխտորին, զայս իմացնելու եւ ընել տալ աշխատելու է: Այսպիսի ժողովոյ մը մէջ յԱ. կ'անգամ մ'իմացուցի թէ նիւթէն չեղողին կամ երկաթաբողին՝ զանգակի ձայնիւ պիտի ազդարարեմ: Երբ մէկը չեղած էր եւ շատ կ'երկարէր՝ ձեռաց զանգակ հնչեցուցի: Իրեն դժուարինք եկաւ, իսկ այլոց օգտակար եղաւ: Անունս խիստ (օրինապահ) եղաւ, ընդ երկար զգուշացան, մինչեւ վարժուեցան ըստ պատշաճի՝ կատարել աղօթից ժողովները: Այս իմ կերպը յանձնարարելի չէ անշուշտ, քան զայն ցարձմարագոյն կերպեր կրնան դանել այլք: Եւ հրահանգել զներկայս որ ըստ պատշաճի մասնակցին աղօթից ժողովներու: Բնութեամբ

(Ծառ. «Աւետիք»-ի 22 թիւէն)

Ա. Մ. Մ. Մ.

ճառարանային

ՆԱՄԱԿ ՄԱՐԶՈՒՆԵՆԻՅԻ

Տեղւոյս Աւետարանական Եկեղեցիին զորեք թէ չորս տարիներ զրկուած ըլլալով հոգեւոր պաշտօնէի մը ներկայութեան, հոգեւոր երեւոյն երջանիկ, օրհնեալ ու միանգամայն յիշատակելի կիւրակէ մը յայնչելու խաղչն ունեցաւ:

Թէ ինչո՞ւ այսպիսի մեծ Եկեղեցի մը այս քան երկար ժամանակ մոռնալով պաշտօնէի մնաց՝ հարկ չէ տեղեկացրել ամանաւանդած ընտրած ու սահմանած ընտրած յարմարութեան, եւ թերեւս այսչափ երկար ժամանակ զրկելով տեղւոյս Եկեղեցին հոգեւոր պաշտօնէի մը, պարտաճանաչութեան անշահախնդրութեան անկողնակալութեան, եւ անձնակալութեան օգտակար դպրոց տալ, որ զոր էր Երեւանայի ժամանակաւոր Եկեղեցին ամպիւրն յիշատակելի մնացած ընտրած յարմարութեան, Աստուածաբանական աշակերտք: Անպիտակ վարժարանի ուսուցիչք եւ երբեմնակի պատահական քարոզիչք սիրով յանձնէին: Կարողութեան չափը պարզապէս անհասկնալիք էր: Եւ անհասկնալիք էր անհասկնալիք թէ ինչո՞ւ այս քան երկար ժամանակ մոռնալով պաշտօնէի մնաց՝ հարկ չէ տեղեկացրել ամանաւանդած ընտրած յարմարութեան, եւ թերեւս այսչափ երկար ժամանակ զրկելով տեղւոյս Եկեղեցին հոգեւոր պաշտօնէի մը, պարտաճանաչութեան անշահախնդրութեան անկողնակալութեան, եւ անձնակալութեան օգտակար դպրոց տալ, որ զոր էր Երեւանայի ժամանակաւոր Եկեղեցին ամպիւրն յիշատակելի մնացած ընտրած յարմարութեան, Աստուածաբանական աշակերտք: Անպիտակ վարժարանի ուսուցիչք եւ երբեմնակի պատահական քարոզիչք սիրով յանձնէին: Կարողութեան չափը պարզապէս անհասկնալիք էր: Եւ անհասկնալիք էր անհասկնալիք թէ ինչո՞ւ այս քան երկար ժամանակ մոռնալով պաշտօնէի մնաց՝ հարկ չէ տեղեկացրել ամանաւանդած ընտրած յարմարութեան, եւ թերեւս այսչափ երկար ժամանակ զրկելով տեղւոյս Եկեղեցին հոգեւոր պաշտօնէի մը, պարտաճանաչութեան անշահախնդրութեան անկողնակալութեան, եւ անձնակալութեան օգտակար դպրոց տալ, որ զոր էր Երեւանայի ժամանակաւոր Եկեղեցին ամպիւրն յիշատակելի մնացած ընտրած յարմարութեան, Աստուածաբանական աշակերտք: Անպիտակ վարժարանի ուսուցիչք եւ երբեմնակի պատահական քարոզիչք սիրով յանձնէին:

Վերջապէս տեղւոյս Եկեղեցիին մի մասնակցին զորեք թէ չորս տարիներ զրկուած ըլլալով հոգեւոր պաշտօնէի մնաց՝ հարկ չէ տեղեկացրել ամանաւանդած ընտրած յարմարութեան, եւ թերեւս այսչափ երկար ժամանակ զրկելով տեղւոյս Եկեղեցին հոգեւոր պաշտօնէի մը, պարտաճանաչութեան անշահախնդրութեան անկողնակալութեան, եւ անձնակալութեան օգտակար դպրոց տալ, որ զոր էր Երեւանայի ժամանակաւոր Եկեղեցին ամպիւրն յիշատակելի մնացած ընտրած յարմարութեան, Աստուածաբանական աշակերտք: Անպիտակ վարժարանի ուսուցիչք եւ երբեմնակի պատահական քարոզիչք սիրով յանձնէին:

ու սիրով որոշեց հրաւիրել զՊատ. Մկրտիչ Գնահեան, ազօթելով առ Սրտադէտն՝ որ եթէ ընտրած է զայս, հաճի յայտնել իր բարի կամքն. եւ ուստի զրեց անյատկազ, ստացաւ զբաղան պատասխանը կարճ ժամանակի մը մէջ, եւ ակնկառոյց կը սպասէր տեսնել իր ամպիոնին վրայ իր նոր պաշտօնեայն:

Հասաւ հուսկ յետոյ այդ սպասուած բերկրառիթ ժամը. այս կիւրակէ, ամսոյս 7/19ին, տեղւոյս ամերիկացի միսիոնարներէն ծերունազարդ վեր. Սր. Սմիթն երեւցաւ ամպիոնին վրայ, եւ իբր բաղմանմուտ, փորձառու ուսուցիչ, մանաւանդ իբր կարեկից ու շնորհալից հայր, հակիրճ ալ ազդու խօսքերով ներկայացուց զՊատ. Գնահեանն. Պատ. Գնահեան յառաջ գալով սկսաւ խօսիլ դաշն, թրթռուն եւ յուզիչ շեշտերով, «Արեւի ժողովուրդս, շուրջ տասն տարիներ գոլէճներու մէջ (յԱթթապ եւ ի Լոնտոն) կեանք վարելով, կը փափաքէի անոնց սեմէն դուրս նետուիլ. կ'ուզէի դաշտ մը, ընդարձակ դաշտ մը գործելու. բերնէս դուրս թռած միակ բանն էր անխառնութիւն, հոգեւոր, սուրբ աշխատութիւն: Այս էր միշտ իմ ջերմ աղօթքս, այս էր իմ միակ խնդիրքս Ծնորհաց սուրբ դահէն: Եւ ահա, յանդուս ուրախ եմ որ Տէրը տուաւ ինձ այս դաշտը, շնորհակալ եմ ու երախտապարտ այս մեծ շնորհին համար. շնորհակալ եմ որ ինձ ցոյց տուիք այսքան սէր ու համակրանք. սակայն ձեր սրտին հետ ձեր աջակցութիւնն ալ կ'ուզեմ. Պիտի խնդրեմ որ գործակից ըլլաք ինձ: Ես միշտ աջակից պիտի ըլլամ ձեզ: Ես ձերն եմ. եւ դուք իմ էք. ձերն է իմ կեանքս, գործածեցէք զայն»:

Եւ հակիրճ ալ ազդու կերպով քարոզեց Յովն. Ժ. 11 համարին վերջին մասին վրայ, Ան Գաւառի ու Հայրը ինչի որոշում, պիտի լինէ՞ր անկէ: Երկար տարիներէ ի վեր նմանը չտեսնուած ունկնդրաց բազմութիւն մը դուրսից դէմքով եւ գոհունակութեան ժրպիտներով ողջունեց իր սիրելի պաշտօնեայն:

Իցիւ, Տէրն իր սուրբ Հոգիով առաջնորդէր թէ՛ զՊատ. Գնահեան եւ թէ՛ եկեղեցին, եւ օրհնէր զանոնք. քանզի Պօղոս առաքեալ կ'ըսէ, «Ես անկեցի, Աստուծոյ ջուր տուաւ, բայց Աստուծոյ անցուց: Ուստի ոչ անկողը բան մըն է, եւ ոչ ջուր տուողը, հապա Աստուծոյ՝ որ անցուց»:

Մարդուան
Ա. Կ. ԿԻՆՈՒԵՆԿԱՆ
Մայիս 9/21, 1895

ՀԱՆՔԱՆՈՒՄԵՐ

Աչքովս տեսայ հիմակու ընկիւք պատմութեանս անձը, Գրեթէ մօտէն տեղեակ եմ մեր քաղաքին մէջ անոր անցուցած կեանքին: Ինքը ազգով յոյն էր, Արշիպեղազոսի կղզւաներէն մէկուն մէջ ծնած: Իր խօսքին նախելով, երբ ծննդավայրն եղող կղզիին մէջ կը գտնուէր՝ կատարեալ չարիք մ'է եղեր կղզեցիներուն, սրիկայի մը բոլոր յատկութիւններով օժտուած: Օրին մէկը, զինուկութեան միջոցին, իր մէկ ոտիւ կը մտնէր իր կողմէն չարածին փոխանակ ձեռք տալու՝ կը փախցնէր. եւ բազմը կ'անոնէ կը նետէ զանի Մարդուան: Մեզի ծանօթ կղզեցիին ինչ ապրանք ըլլալը, հոս գալէն քանի մը օր վերջը հասկցանք: Մարդկութենէ ելած, անասուններու կեանքին ալ անման, բացառիկ կեանք մը կ'անցնէր: Հռչակաւոր զինեմուններու կարգն անցած, խնդ ու մո-

լար, ուսած եւ կարմրած աչերով, մերթ փոքոցներուն պատերուն զարնուելով, մերթ ինչալով առուններու ազոտ ջուրներուն մէջ, վրան զուլիւր թրջած կ'երթար խշտեակը, սթափելու իր այդ ողորմելի վիճակէն: Ինչ արգահատելի կեանք: Ո՛վ Աստուծոյ, բանաւոր էակը այսքան ալ կը ստորնանայ եղեր:

Օր մը օրանց չգտնուեցաւ ազգակիցն եւ ինչ մէկը որ երթար եւ ճանչցնէր անոր թէ իր անցուցած կեանքը Աստուծոյ անհաճոյ է: Այո, չգտնուեցաւ. սիրտս ալ անոր կը ցաւի ու կ'այրի. բայց Աստուծոյ համար ինչ բան անկարելի է:

Ձմեռուան եղանակին մէջ, կիրակի առաւօտ մը, երբ սաստկաշունչ քամին կը փչէր եւ ձիւնախառն անձրեւը մեղմիկ մեղմիկ երկինքէն վար կ'իջնէր աշնանային տերեւներն փթեցնելու եւ երկիրս պարարտացնելու, Աստուծոյ Հոգին կամաց կամաց մօտեցաւ մեր չհաւած զինեմունին. ուժգնապէս զարկաւ անոր խղճին դրան, բացաւ անոր հոգեոյն աչերը, արթնցուց յիշողութիւնը, եւ երեւակայութիւնը առաւ տարաւ հոն, այն սուրբ տեղը, ուր երեւին կիրակիներ զինով եղած առնն, դաշնակի դրաւիչ եղանակներն մօիկ ընելու պատրուակով, կ'երթար — յոյն բողոքականաց եկեղեցին — եւ միեւնոյն ատեն չէր ամէնար քամահրել այդ տեղի ժողովականներն: Այո, այդ օր, այդ պահուն ամբողջ սիրտն ու միտքն հոն գնաց. եւ կ'ըսէ ինքնիրեն, «Ամեն ատեն զինով զինով կ'երթայի հոն. այսօր ալ չխմած երթամ»: Ելել եւ երթան մէկ կ'ըլլայ: Ծիւղ քարոզի պահուն ներս կը մտնէ մեր զինեմունի անհաճանքը. ժողովականներէն անոնք որ զիտէին իրենց ապրանքին ինչ բան ըլլալը զարմացան թէ ինչ հով փչեց որ այսպէս «յը» վիճակով եկաւ հոս եւ ասանկ ուշադրութեամբ մօիկ կ'ընէր:

Քարոզին ներքեւ «Ինքնամոններն ալ Աստուծոյ թագաւորութիւնը չպիտի ժառանգեն» էր. շատ յարմար բնաբան մ'էր նորեկին համար: Ազը երբ տաք ջուրին մէջ զննեք ինչպէս կը հալի, այդպէս հալեցաւ կարծես այն քարափրոտ մարդուն սիրտն. հոն այդ վայրկեանի սրտանց ուխտաց ալ չխմել, եւ իրաւ ալ չխմեց: Ատկեց վերջ ամեն կիրակի կանոնաւոր քարոզի կու գար եւ միշտ Սուրբ Գիրքը ձեռքն էր: Շատեր սրտի մեծ ուրախութեամբ գացին խնդակցութիւններն յայտնել իրենց մոլորած բարեկամին դարձին վրայ: Շատ ժամանակ չանցաւ ճշմարիտ քրիստոնեայի մը յատկութիւնները փայլեցան անոր վրայ: Ինքը երբ ալ քրիստոնէութեան մէջ կ'աճէր, զգաց թէ ժամանակին դործած մէկ յանցանքը թէ եւ Աստուծոյ խոստովանեցաւ, սակայն իր կառավարութեան ալ պէտք է իմացնէր. զգաց թէ մեղուցած մարդուն պատիժ կրելու է:

Օր մըն ալ նայինք որ մեր քաղաքէն կը մեկնի Ո՛ւր. իր քաղաքը: Ինչ բանի համար. յանձնուելու կառավարութեան: Գնաց յանձնուեցաւ, եւ կառավարութիւնն ըստ օրինի բանտարկեց: Ազնիւ ընթերցող, գիտեմ, ինչ կ'ընէ հիմա հոն մեր աղաչխարեալ յոյն բարեկամը: Բոլոր բանտարկեալներուն Սուրբ Գիրքը կը քարոզէ: Գնաց իր պատիժը կրելու, եւ հոն առիթը չ'իմացուց Սուրբ Գիրքը քարոզելու: Միթէ մենք միջոց չունինք խօսելու մեր կարօտ եղբայրներուն: Այո, շատ ունինք:

Մարդուան
Մայիս 1/12, 1895

ՖԱՐԳԻՆԻ, ՌԵՏՈՒԱՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ
ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸ

Ֆարգինի դաշտէն առնուած նամակները յուսալից տեղեկութիւններ կը բերեն այդ կողմերու առաքելական գործին վրայով: Կ'ըսեն թէ ժողովուրդը առաջունէ աւելի կը փափաքի լսել Աւետարանի ընթերցում եւ քարոզութիւն: Դրածախ Պ. Յովնանէս, ուր որ կ'երթայ, ուրախութեամբ կ'ընդունուի, թէ եւ բողոքականներ չգտնուին ալ: Շատ անգամ կը հրաւիրուի խօսիլ եւ կեղեցիներու մէջ: Բերտուանի քարոզիչը, Պետրոս Էֆ. Ամիրխանեան, տեղւոյն հոգեւոր գործին վրայ քաջակերական տեղեկութիւններ կը հաղորդէ: Կ'ըսէ թէ զարոյցին մէջ 19 մանչ եւ նոյնչափ ալ աղջիկ կայ: Բողոքական կիներէն ոմանք ընկերակցութիւն մը կազմած են կիրակի օրեր տեղւոյն տուններուն մէջ հոգեւոր գումարումներ ընելու նպատակաւ: Տան մը մէջ կը հաւաքուին եւ դրացի կիներ կ'երթան Աստուածաշունչի ընթերցում լսել եւ աղօթել: Այսպիսի գործ մը սկսած են նաեւ մանչերը. աղջիկներն ալ պզտիկ ընկերակցութիւն մը կազմած են իրենցմէ նուազ նպաստաւորեալ աղջիկներու մէջ աշխատելու նպատակաւ:

Նոր կտակարանի թարգմանութիւնը որ քանի մը տարիէ ի վեր յառաջ կը տարուէր՝ աւարտեցաւ եւ գրեթէ պատրաստ է մամուլի յանձնուելու: Այսպէս ճշմարտութեան ծաւալման համար եւ դարերէ ի վեր խաւարի մէջ նստող ժողովրդոց լուսաւորման համար նախապատրաստական մեծ գործ մը կատարուեցաւ: Ինչպէս ամէն քրիստոնէական գործի համար, նոյնպէս այս գործին համար մեծ պէտք կայ աղօթելու, որպէս զի Հոգին Սուրբ խօսի մարդոց սրտին մինչ ուրիշներ կը խօսին անոնց միտքին: Ստիպողական պէտք կայ նաեւ դրամի: Հոգեւոր այս գործը կրնար մեծապէս ընդարձակուիլ եթէ բաց դռներէն մտնելու հարկաւոր գումարները պատրաստ ըլլային: Գործիս հսկող յանձնաժողովը շնորհակալութիւն կը յայտնէ այն բարեկամներուն որոնք հաւատարմութեամբ կը զրկեն իրենց նպաստները, եւ ուրախ պիտի ըլլայ եթէ ուրիշներու ալ աղօթքներուն եւ նպաստներուն արժանանայ: Կը հաւատանք թէ այս է եկեղեցւոյ Դուխին հաճելի ձեռնարկ մը, որուն հաւնած ըլլալուն յայտնի նշանները տուած է արդէն:

Խարբերդ
Հ. Ն. Պ.
Մայիս 9, 1895

ԱԶԴ

ՀԵՏԵՆԵԱԼ ԳԻՐԲԵՐԸ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻՒՆ ՊԱՅՊԸԼ ՀԱՌԻՍԻ ԳՐԱՏՈՒՆԸ

ԵՍԵ ՏԵՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԵՐ: Տղայոց համար շատ օգտակար պատմութիւններ կը պարունակէ եւ կաղանդի ընծայի յարմար գիրք է: Դիմն է 2 դահ.:

ՏԵՄԱՐՏՈՒՆ ԵՒ ՍՈՒՐԵՆ ԵՒ ԳՐԵՐԻԿ ԱՂՋԿԱՆ մը քրիստոնէական առաջին փորձառութիւնը կը պատմէ: Շատ օգտակար է տղայոց եւ չափահասից: Դիմն է 1½ դահ. եւ 2½ դահ.:

Ստիպողական աղօթքի ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը, ժամը 8ին, Պայպել Հառուսի մատարան մէջ: Աղօթքի նիւթն է: «Ո՛ր Տէրա՛յն առաքիւնք. Եւ անկէս հոգայ Էս զի Կոստանթնուպոլիս» Սաղ. ԼԷ. 4:

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մայիս 27 ըստ Յուլի, եւ յուլիս 8 ըստ Լատ. 1895

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իտալական ընտրութիւններուն արդիւնքին վրայ առնուած նորագոյն եւ ընդարձակագոյն տեղեկութիւնները անցեալ շաբթու հաղորդուած թիւերուն մէջ մեծ փոփոխութիւն մը չեն յառաջ բերեր: 57 ընտրելիներ համեմատականի մնացած էին: Ասոնց 47ին վրայ երկրորդ անգամ քուէարկութիւն կատարուելով 29 կառավարականներ եւ 18 ընդգիծագիրներ եւս ընտրուեցան: Սիւսիւսի կ'ըսէ, «Ընտրողներն հրաւիրուեցան սովորականէն աւելի ծանր կացութեան մը դարման տանիլ, եւ ըմբռնեցին թէ իրենց առաջարկուած խնդիրը վերջին ծայր կարեւորութիւն ունի իրենց երկրին եւ թէ չափ մեծ է կտրուկ պատասխան մը տալու պէտքը: Արդարեւ Իտալացիք, եթէ ասկէ տարբեր պատասխան մը տային, այլ եւս արժանի պիտի չըլլային գերագոյն ողջմտութեան այն համբաւին զոր երկարատեւէն ի վեր կը վայելին: Թագաւորին կառավարութիւնն յառաջ պիտի տարուի, եւ դժուար է հասկնալ թէ ինչպէս կրնայ յառաջ տարուիլ որ քաղաքական կացութիւնը եւ զանձային կացութիւնն իրենց հարկ եղած հաստատուն վիճակն ունենան, եթէ գործերուն գլուխը չգտնուի սրատես աշխարհավար մը հզօր եւ մինչեւ իսկ իշխող կամքի տէր, որ քաջասրտութիւն ունենայ բացառիկ պատասխանատուութիւն ստանձնելու: Թերեւս կան ուրիշ Իտալացիներ որ այսպիսի յատկութիւններով կը պարծին, բայց աշխարհի ծանօթ չեն ատոնք: Անեք կիւղ կամեցողութեան եւ հանրային քաջասրտութեան ձիրքերու մասին Սինեոր Բրիսսիի Իտալիոյ մէջ ոչ միայն իրեն հաւասարող չունի, այլ եւ իրեն նախանձորդ չունի: Այս մասին եզրական է նա, եւ իր ընկերակիցները, որոնցմէ ոմանք աւելի մեծ կարողութիւններով օժտուած եւ թերեւս աւելի բարձր նկարագրի տէր են քան ինքը, խորհրդարանական ինչ ազդեցութիւն որ ի գործ կը դնեն՝ գրեթէ ամբողջովին կը պարտին սա իրողութեան որ անոր միջոցաւ ընտրուեցան իրենց գործերուն կամ պաշտօններուն: Բայց տարակուսելի է թէ Սինեոր Բրիսսիի իբրեւ նեցուկներ ընտրուած երեսփոխաններուն ամէնքը պիտի աջակցին անոր երբ Ընդգիծագիր կուսակցութիւնը վերստին սկսի հարուածներ ուղղել անոր անձին դէմ: Կը յիշուի թէ նա չորս տարի առաջ աւելի մեծ յաղթութիւն մը չահեցաւ: Սինեոր Բրիսսիի անզուտ կամ ըմբոստ հռչակեց նախորդ Երեսփ. Ժողովը. «Եւ նորն անկէ շատ չտարբերիր: Իրօք կառավարութեան կուսակիցներու ստուար մեծամասնութեան հակառակ, Իտալական թերթերը կը գուշակեն թէ նոր Երեսփ. Ժողովին մէջ դարձեալ պիտի շարունակուին բուռն եւ յուզեալ վիճաբանութիւնները եւ շատ քիչ հանդարտութիւն եւ օգտակար գործ պիտի տեսնուին: Թագաւորն անձամբ պիտի բանայ խորհրդարանը երկուշաբթի օր:»

—Անցեալ շաբթու երկու աղետաբեր նաւաբեկութիւններ ծանուցուեցան: Տոմբէրէ ֆրանսական շոգենաւն Հալլէ ձամբայ ելած էր երթալու համար Լա Փլաթա ի հարաւային Ամերիկա, եւ Սպանիոյ ծովեզերքին մօտ խուլի մը զարնուեցաւ: Գրեթէ անմիջապէս յետոյ կաթնաւ պայթեցաւ եւ շո-

գենաւը երկուքի բաժնուեցաւ, եւ այնչափ շուտով ընկղմեցաւ որ իրեն հետ ջուրին յատակն իջան մակոյկներն ալ մինչ վար կ'առնուէին: Նաւապետը եւ նաւազներէն ոմանք ազատեցան մօտակայ սպանիական ձկնորսանաւերու օգնութեամբ, բայց զրեթէ բոլոր ձամբորդները, որոնք սպանիացի, ֆրանսացի եւ իտալացի դաղթականներ էին, ընկղմեցան: Երեսուներեւթ անձեր ազատուեցան եւ ութսունեւինն անձեր խեղդուեցան: Աւելի շատերու մահուան պատճառաւ ընկղմուած ամերիկեան Բալթիկ շոգենաւուն որ Սան Ֆրանչիսքոյէ Փանամա կ'երթար: Այս շոգենաւն ընկղմեցաւ Մեքսիքոյի ծովեզերին մօտ, բայց յայտնի չէ աղետին բուն պատճառը: Նաւապետն եւ նաւորդներէն 160 անձեր ընկղմեցան եւ 21 անձեր ազատուեցան:

—Եւրոպայի ֆոն ֆայա աւստրիացի նաւային սպան, որ Ուէյփրէիթ տեղակալին հետ առաջնորդեց խուզարկուներու այն խումբին որ 1873-4ին գտաւ Ֆրանց Եդէֆի Երկիր ըսուած տեղը, կը պատրաստուի 1896 տարւոյն յունիս ամսուան մէջ ուրիշ ուղեւորութիւն մը ընելու դէպ արեւելեան կրօնէջանտիա: Ուղեւորութեան նպատակը գիտական եւ արուեստասիրական է: Աստղաբաշխական, մագնիսական, մետեորաբանական եւ ուրիշ ֆիզիքական դիտողութիւններ պիտի ըլլան եւ բուսաբանական եւ կենդանաբանական հաւաքածոներ պիտի կադմուին երկեակ պետութեան թանգարաններուն համար: Խուզարկուներուն ամէնքը Աւստրիացի եւ Հունգարացի պիտի ըլլան:

—Աւստրիական Բայրաթի անդամներէն մէկը հարցապնդում մը ընելով տեղեկութիւն խնդրեց Բալնոքի կոմսին հրաժարման պարագաներուն վրայով, եւ վիշտիչրաց իշխանը պատասխանեց թէ այդ պարագաները կայսերական իրաւասութեան պատկանող խնդիրներ են եւ խորհրդարանային վիճաբանութեանց մէջ տեղ չունին: Նախարարապետին այս պատասխանը ջերմապէս ծափահարուեցաւ Երեսփ. Ժողովին:

Պապական նուիրակ Այլիարտի գերապայծառ մամլոյ միջոցաւ շնորհակալութիւն յայտնեց «ամէն անոնց որոնք այցելութեամբ, հեռագրով եւ նամակաւ մասնակցեցան նուիրակին համար յայտնուած համակրութեան եւ պապական աթոռին ցուցուած հաւատարմութեան վսեմ ցոյցին»: Այս կը համարուի ուրիշ ապացոյց մը իր «անհեռատեսութեան» որմէ կը դանդաղէր Բալնոքի կոմսը:

Վիէնայի քաղաքային խորհուրդին մէջ քուէարկութեան երեք դարձէ ետեւ Տր. Լիւկըր, հակահրէական ընտրելին, մէկ քուէի մեծամասնութեամբ քաղաքապետ ընտրուեցաւ: Այսպիսի աննշան մեծամասնութեամբ պաշտօն ընդունիլ մերժեց նա, բայց չորրորդ քուէարկութեամբ քանի մը քուէ կորսնցուց: Ուստի կառավարութիւնը լուծեց քաղաքային խորհուրդը եւ պետական պաշտօնեայ մը կարգեց որ քաղաքին գործերը վարէ առժամանակեայ Ժողովի մը օգնութեամբ մինչեւ որ քաղաքապետ մը ընտրուի, բան մը որ թերեւս տեղի չունենայ մինչեւ աշուն:

—Պերլինի թերթ մը կ'ըսէ թէ յուսարի չէ որ մօտեւր Պերլինի մէջ միջադատին համաժողով մը տեղի ունենայ զրամական խնդրոյն վրայ խորհրդակցելու նպատակաւ: Անհիմն կը հռչակուի նաեւ սա լուրը թէ Գերմանիոյ Նախարարապետը շատ աղքատ է երկմատակեան դրութեան պաշտպաններուն փաստերէն:

—Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը մերժեց այն առաջարկը որով կը խնդրուէր կառավարութեան հանրային պաշտօններ չափ Հրեաներուն եւ շատ մը ուրիշ քաղաքացիական իրաւունքներէ ալ զրկել զանոնք: Մ. Նաքէ, ազգաւ Հրեայ բայց ոչ կրօնքով, պարսակեց ատելութիւնը եւ հալածանքը որ Հրեաներու դէմ կ'ուղղուի անոնցմէ ոմանց դրամատէր ըլլալուն համար: Մ. Լէյկ ըսաւ թէ այսպիսի առաջարկ մը անվայել է այնպիսի ազգի մը մէջ որ դարձ մը ի վեր հռչակած եւ գործադրած է ազատութեան, հաւասարութեան եւ եղբայրութեան սկզբունքները:

—1900ին Փարիզի մէջ բացուելու աշխարհահանդէսին ընդհանուր տեսուչ Մ. Փիքառի տեղեկագիրն հրատարակուեցաւ: Աշխարհահանդէսը պիտի դրաւ 97 ակրոն տեղ եւ ծախքը պիտի ըլլայ 100 միլիոն ֆրանք:

—Սմերիկայի մէջ հանրային նպատակներու համար նուիրուած կամ կտակուած 5,900 տղարի եւ աւելի մեծ գումարներու համագումարն 1893ին հասաւ 29,000,000 տղարի, եւ նոր հրատարակուած տեղեկագիր մը համաձայն՝ այդպիսի նուիրատուութիւններու համագումարն 1894ին հասեր է 32,000,000 տղարի կամ գրեթէ 7,300,000 ոսկւոյ: Նորագոյն նշանաւոր նուիրատուութիւններու կարգին մէջ կայ մէկ միլիոն տղարի գումար մը, զոր Նիւ Եորք քաղաքի Գոլդմայիլ Գոլդման նախագահը, Մր. Սէթ Լօ, նուիրած է նոյն գոլդման:

—Անցեալ ուրբաթ օր Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովին մէջ հարցապնդում մը տեղի ունեցաւ: Հարցուեցաւ թէ ինչու Ֆրանսա միջամտեց չինեւծափոնական խնդրոյն, նաեւ թէ ինչու Ֆրանսա պիտի մասնակցի Պալ-թիկեան Զրանցին բացման հանդէսին: Հարցուեցաւ թէ արդեօք այսպիսի միջամտութիւն մը կը համաձայնի՝ ֆրանսական արժանապատուութեան, եւ յիշել տրուեցաւ կառավարութեան թէ գերմանական դրահաւորներէն երկուքը կը կրեն անուններ այնպիսի քաղաքներու ուր Գերմանացիք յաղթեցին Ֆրանսացուց, նաեւ թէ ջրանցին է զինուորական շինութիւն մը որ սահմանուած է ստիպել զՖրանսա՝ աւելցնել իր նաւատորմը: Արտաքին գործոց նախարար Մ. Հանթոթ պատասխանեց թէ լոկ ֆրանսական շահերու պաշտպանութեան համար էր որ կառավարութիւնը Գերմանիոյ եւ Ռուսիոյ հետ միանալով ճնշում ի գործ դրաւ ճափոնի վրայ, եւ թէ Բիլի մէջ Ֆրանսական մարտանաւերու ներկայութիւնը լոկ քաղաքավարական գործ մը պիտի ըլլայ: Ֆրանսայի ուղղուած հրաւերը յար եւ նման է ուրիշ պետութիւններու ուղղուածին:

—Յոյս կայ որ չինական փոխառութիւն մը կ'ընդունի քիչ ատենէն: Շանհայի գերմանական արեւելեան ասիական դրամատուները զլիսաւոր դերն ստանձնած է բանակցութեանց մէջ: Փոխառութեան թուղթերն հրապարակ պիտի հանուին Պերլինի եւ հաւանօրէն ուրիշ եւրոպական քաղաքներու մէջ, եւ շահուն սակը 6 առ հարիւր պիտի ըլլայ: Զինացիք կը ջանան երկարաձգել բանակցութիւնները, վասն զի կը կարծեն թէ որչափ աւելի սպասեն՝ այնչափ աւելի իրենց նպատակաւոր պիտի ըլլան պայմանները, եւ առ այժմ գիտաւորութիւն չունենալով կորսուած ռազմանիւթերուն տեղ ուրիշ ռազմանիւթ գնելու եւ կամ եւրոպական բարեքուսներ մուծանելու, անպարանքի պէտք չունին:

—Թայֆի ուղղուած հետադիր մը կ'ըսէ թէ ճափոնի ժողովուրդը կառավարութեան դէմ դրդուած է Լիաթունի թերակղզին ետ տալուն համար եւ թէ ուստի նախարարապետ Իթօ կոմսն հաւանօրէն պաշտօնանկ պիտի ըլլայ: Հարկ եղած է յիշուի վաթսուէն ճափոնական թերթ խափանել մէկ շարժումն մէջ: Լի Հունի Զանկի որդի Լի Զինի Ֆանկի տրուած է Յորմոզա կղզին ճափոնի յանձնելու պաշտօնը: Կղզւոյն մէջ թշնամական դործեր սկսած են եւ ճափոնական նաւատորմը ուժեղացնելով կղզւոյն հիւսիսակողմը:

—Փարիզեան հեռագրէ մը կը տեղեկանանք թէ կը կարծուի որ, երբ ֆրանսական բանակը դէպի Մատակաքարի մայրաքաղաքն արշաւելու ատեն հասնի Մաքսէնթ թանայի գագաթը, Հոլանտերը պիտի զրկեն զինադարի դրօշ մը եւ բանակցութիւն պիտի խնդրեն: Սակայն հաշտութեան համար բանակցութեան առաջարկներ պիտի չընդունուին մինչեւ որ Յորմոզայի Սնթանանարիփօ հասնին: Նորագոյն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ այս արշաւանքն հաւանօրէն ի սկզբան կարծուածէն աւելի երկարատեւ պիտի ըլլայ, վասն զի այն դեռ ուրիշ Յորմոզայիները կ'ուզեն դէպի վեր ելլել ամէն կերպով անանցանելի վիճակի մը վերածուած է, եւ լեռները դրաւուած են Հոլանտերէն որոնք հաւանօրէն իրենց առաջին մեծ կռիւն հոն պիտի մղեն:

—Չթուր թէ այս տարի Յունաստանի արմտեաց հունձքը գոհացուցիչ պիտի ըլլայ, եւ կը կարծուի թէ ոսկեգրամին համեմատական արժէքն աւելի պիտի բարձրանայ վասն զի անհրաժեշտ պիտի ըլլայ Ռուսիայէ ցորեն ներածել:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երկուշաբթի, Գուրպան Պայրամի առաջին օրը, վեհ. Սուլթանը Պէշիքթաշի Սինան փաշա մզկիթը գնաց առաւօտեան աղօթքն ընելու, յետոյ գնաց Տուֆապազէի պալատը, ուր պետական բարձրաստիճան պաշտօնատարք կարգաւ իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին յոտս կայս. գահոյից: Կէսօրէն իբր երկու ժամ առաջ վեհ. Սուլթանը վերադարձաւ Երլազի պալատը: Յետոյ օտար դեսպանատուններու առաջին թարգմանները կայս. պալատ գացին իրենց պետերուն շնորհաւորութիւններն յայտնելու: Նոյնպէս գացին նաեւ հպատակ հասարակութիւններու հոգեւոր պետերն իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցանել Ն. Կ. վեհափառութեան:

—Անցեալ հինգշաբթի եւ ուրբաթ օրեր Սեւ Ծովուն վրայ սաստիկ վտօրիկ եղաւ եւ քանի մը նաւեր կորսուեցան, բայց որչափ որ զիտենք՝ բոլոր նաւազներն ազատուած են: Քանի մը կեանքեր վրկուեցան փրկանաւերու օգնութեամբ:

—Անցեալ չորեքշաբթի օր առաւօտուն կանուխ Սլաշէի մէջ նպարավաճառի մը խանութը կրակ առաւ, եւ մէկ ժամէն պակաս միջոցի մէջ 61 խանութ, 1 խան, 10 տուն եւ 1 ախոռ այրեցան: Բարեբաղդաբար հով չկար, ապա թէ ոչ Սլաշէի անպատճառ Ուշագի վիճակին կը վերածուէր: Հրդեհէն եղած վնասը 10,000 ոսկի կը հաշուուի:

—Կիրակի կէս գիշերին Մետիւքէի մէջ էրէսուցի Ծանէթն անուն անձի մը տունէն հրդեհ ծագեցաւ եւ տունը շուտով

մոխիր դարձաւ: Ծանէթն պատուհանէ մը ցատկելով ազատեցաւ, բայց իր կիներ, զոքանչը եւ հինգ զաւակներն այրեցան:

—Կայս. դիտարանն հասած հեռագրական տեղեկութեան մը համաձայն՝ երկրաշարժի յնցում մը զգացուեց է կիրակի կէսօրէն եւ տեւ ինքնակրկի կուսակալութեան Մալաթիա քաղաքին մէջ:

—Նուիրական կարաւանին պետ Ապտուլլահ էֆ. անցեալ հինգշաբթի օր մնաւ Մէքքէէ Մետիւքէ երթալու ատեն:

—Մէքքէէ տնտուած հեռագրէ մը կ'իմանանք թէ հոն հասեր է այն յանձնաժողովը որ քանի մը շաբաթ առաջ զրկուեցաւ վեհ. Սուլթանին կողմէ նուիրուած 2,500 ոսկին տեղւոյն աղքատ ուխտաւորներուն բաշխելու պաշտօնով:

—Մէքքէի մօտ Ծուէրիի դուքսը, Հայնրիխ, որ եղբայրն է տիրող մեծ-դուքսին, անցեալ ուրբաթ օր մայրաքաղաքս ժամանեց եւ հիմա կ'այցելէ մայրաքաղաքիս շահեկան վայրերը: Անցեալ տարի հոս եկած էր իր միւս եղբայրը:

Նոյն օր իբր 50 հունգարացի զբօսաշրջիկներ եկան հոս արեւելեան ճակընթաց կառախումբով, 30 Ամերիկացի զբօսաշրջիկներ ալ շոգենաւով: Ամերիկեան խումբին պետն էր Պոսթընի Քալիֆէլէթսթի թերթին տնօրէն Տր. Տընիսկ, Այս խումբը քանի մը շաբաթ մնացեր է Եգիպտոսի եւ Պաղեստինում մէջ: Տր. Տընիսկ կիրակի օր քարոզեց Իսկիւտար աղջկանց ամերիկեան դուէճին մէջ: Նոյն խումբէն Տր. Լէվէթ քարոզեց Ռուսէրթ Գոլէճի մէջ:

—Եաֆա-Երուսաղէմի երկաթուղւոյն արտօնատէր Եոսուֆ Մութրան էֆ. բաւական ատենէ ի վեր մեռած ըլլալով, երկաթուղւոյն մենաշնորհը վեհ. Սուլթանին համանաւ հանգուցելոյն հօրը վտանգուեցաւ:

—Մայրաքաղաքիս եւ նահանգներու ոստիկան զինուորներու եւ ոստիկանութեան պաշտօնեաներու պաշտօնական զգեստներն այսուհետեւ էյուպի կայս. ֆէսիանէի մէջ գործուած կերպասէ պիտի շինուին:

—Տրին եւ Կիր գետերուն յորդելովը մեծ վնաս յառաջ եկաւ Շքոտրայի մէջ: Քաղաքին բոլոր ցած կողմերը եւ շուկան ողողուեցան: Շքոտրայի շրջակայից մէջ գործուած աւերներն աւելի մեծ եղած են, վասն զի գիւղերէն ոմանք ամբողջովին ջուրին տակ մնացեր են:

—Ուշագի մէջ հիմա քանի մը կիներ դորդեր կը պատրաստեն կայս. պալատան համար: Գորգերէն մին, որուն երկայնութիւնը 40 մետր է, գրեթէ լիցած է եւ քիչ ատենէն վեհ. Սուլթանին պիտի մատուցուի:

—Առողջապահական վարչութիւնը Ծովային նախարարութեան խնդրած է երկու նաւ զրկել Արշիպելագոս, որպէս զի հսկեն ձիւտէէ եկող ուխտաւորներու նաւերուն որոնք Կաթալիէի կ'ենթարկուին Քաղաքի մէջ եւ Ենիքալէի մէջ:

—Անցեալ ուրբաթ օր մահմետական դործաւոր մը Հայտարարաշայի կայարանին մօտ կառախումբին տակ մնաց եւ քիչ ետքը մեռաւ:

—Մայրաքաղաքիս ամերիկեան դեսպան Մր. Թէրէլ, որ Եգիպտոսի եւ Սիւրիոյ ամերիկեան հիւպատոսներուն քննական այցելութիւն մը տալու դացած էր չորս շաբաթէ ի վեր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ չորեքշաբթի օր:

—Ճիւրի Մուսթաֆափաշայի հրամանա-

տար Ապտուլլահ փաշա Շքոտրայի կուսակալ եւ հրամանատար կարգուեցաւ:

—Կայսերական հրամանաւ մը պատուիրուեցաւ տեղեկագրել տեղը, թիւը, եւ ցեղն այն Աշիթէթներուն որ Օսմ. պետութեան մէջ կը դառնան եւ դեռ որոշ տեղ մը չեն հաստատուած: Վիճակագրական այս տեղեկութիւնները հաւաքելու պաշտօնով յատուկ յանձնաժողովներ պիտի կազմուին ուր որ անկ է կայս. բանակի սպայակոյտի անդամներէն բաղկացեալ:

—Կայս. կառավարութիւնը Օսմ. պետութեան երկաթուղւոյ գիծերուն իւրաքանչիւր հաղարամէթին համար յանձն առած է տարեկան գումար մը վճարել իբրեւ ապահովութիւն: Այդ յանձնառութիւններու համագումարը կը հասնի հիմա 38,847,773 ֆրանքի կամ իբր 1,700,000 ոսկւոյ: Երկաթուղւոյ գիծերու իւրաքանչիւր հաղարամէթի միջին հասոյթն է իբր 7,000 ֆրանք: Եթէ այս գումարն հանուի կայս. յանձնառութեանց վերոյիշեալ գումարէն՝ կառավարութեան պարտքը կ'ըլլայ իբր քսան միլիոն ֆրանք կամ 880,000 ոսկի, որ կը հատուցուի տասանորդի տուրքերու հասոյթովն այն նահանգաց որոնց մէջէն կ'անցնին երկաթուղւոյ գիծերը: Այս գիծերուն, որոնց մէջ չէ արեւելեան երկաթուղւոյ գիծը, ամբողջ երկայնութիւնն է իբր 2,700 հաղարամէթ: Պետական դանձուն բեռն առայժմ ծանր է, բայց կը յուսացուի որ երկաթուղւոյն շնորհիւ երկրագործութիւնը եւ վաճառականութիւնը կը զարգանան եւ երկաթուղւոյ հասոյթը տարուէ տարի կաւելնայ: Արեւելեան երկաթուղին, որուն մէջ կը հաշուուին Կ. պոլիս-Յիլիդէի եւ Սէլանիկ-Իւսթիւպի գիծերը, կայս. կառավարութեան ծախքով շինուեցաւ, եւ զայն շահագործող ընկերութիւնը կառավարութեան 1,500 ֆրանք վարձք կու տայ իւրաքանչիւր հաղարամէթի համար, նաեւ երբ իւրաքանչիւր հաղարամէթի միջին հասոյթը կ'անցնի 7,000 ֆրանքը, ընկերութիւնը կառավարութեան կը վճարէ այդ յաւելուածին 43 հարիւրերորդը:

—Երկրագործներու համար պատրաստուած սակացոյցը, որուն դէմ ընդհանուր եւ սաստիկ դանդաղ կ'ըլլար քանի մը շաբաթէ ի վեր որ սկսուած է գործադրուիլ, շատ կարճ կեանք մը ունեցաւ: Անցեալ շաբաթ ձեռնհաս իշխանութեան հրամանաւ այդ սակացոյցի օրինակներն ետ առնուեցան բոլոր դեղարաններէն: Կառավարութեան հրամանաւ ուրիշ մը պիտի պատրաստուի հանրութեան աւելի նպաստաւոր:

—Տրապիզոնի Հայոց առաջնորդ Եղիշէ վ. Այվազեան անցեալ շաբաթու անձնատան եղաւ տան մը երրորդ յարկին պատուհանին ինքզինք վար նետելով: Վախճանեալ առաջնորդը, որ շատ սիրելի էր իր ժողովրդեան, մահուան նախընթաց օրերուն մէջ մտային խանդարման նշաններ ցուցած եւ անձնատանութեան քանի մը փորձեր ըրած էր:

—Կ'երեւի թէ հնախաբ քիչ մը սաստկացած է Թարսուսի մէջ, վասն զի կը դեկուցուի թէ երեքշաբթի 26 անձեր ընդունած եւ 15 անձեր մնում են հոն:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ			
Մայիս 27/8 , 1895			
Գոնտիտէ			28 13
Բուժէի երկաթուղի			159 75
Թահվիթը Օսմանիէ			104
ԳՐԱՄԳ, Օսմ. ոսկին 100է			
Բէճիտիէ	108 10	Ռուսիոյ բուլ	90 30
Բէթալիք	98	Նաբոլէոն	88 2
Պէշիք	103	Գրիթից	54 13
Ալթըլըք	103	Անգլ. ոսկի	140 32
Մանր արծաթ	103	Մանէթ թղթ.	8 32

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՌԱՊ ՊՈՅԱՆԻ
Յինճանճըլար Եղոնք Ամիրիզադէ Խան